

Първо заседание

Вторник, 28 октомври 1980 г.

(Открито в 15 ч.)

Председател д-р Владимир Бонев: Другарки и другари народни представители! В залата има необходимия брой народни представители. Следователно Народното събрание може да започне своята работа.

Откривам четиринадесетата сесия на Седмо Народно събрание.

Другарки и другари народни представители! На 23 август 1980 г. почина членът на Централния комитет на Българската комунистическа партия, главният прокурор на Народна република България, активният борец против фашизма и капитализма, народният представител от 61-ви Лясковски избирателен район, Великотърновски окръг, Иван Ганчев Вачков.

На 19 октомври 1980 г. почина членът на Централния комитет на Българската комунистическа партия, почетният председател на Централния кооперативен съюз, активният борец против фашизма и капитализма, героят на социалистическия труд, заслужил деятел на кооперативното движение, народният представител от 398-ми Боляровски избирателен район, Ямболски окръг, заместник-председателят на Комисията по социалната политика при Народното събрание Стоян Атанасов Сюлемезов.

Със смъртта на Иван Вачков и на Стоян Сюлемезов Българската комунистическа партия, българският народ и Народното събрание изгубиха пламенни и неуморни борци за делото на социализма и комунизма.

Предлагам с едноминутно мълчание да почетем тяхната светла памет.

(Всички стават да почитат паметта на починалите)

Другарки и другари народни представители! Предлагам на настоящата сесия да бъдат разгледани следните въпроси:

1. Доклад на Комисията по проверка на изборите за произведен частичен избор за народен представител.

2. Законопроект за утвърждаване на нормативните укази, издадени от Държавния съвет на Народна република България за времето от 26 юни до 1 октомври 1980 г.

3. Предложение за избиране на главен прокурор на Народна република България.

4. Законопроект за прокуратурата.

5. Законопроект за изменение и допълнение на Закона за паметниците на културата и музеите.

6. Отчет на министъра на енергетиката.

7. Предложение за промяна в състава на Върховния съд на Народна република България.

8. Предложение за временно командироване за участие като съдии в състава на Върховния съд на Народна република България.

Желае ли някой от народните представители да направи предложение по проекта за дневен ред? — Няма желаещи.

Пристъпваме към гласуване.

Моля народните представители, които са съгласни с предложения дневен ред на сесията, да гласуват. Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма. Приема се единодушно.

Преминаваме към разглеждане на точка първа от дневния ред:

Доклад на Комисията по проверка на изборите за произведен частичен избор за народен представител.

Има думата докладчикът на комисията народният представител Герго Гергов.

Герго Гергов: Другарки и другари народни представители! Държавният съвет на Народна република България с указ № 1337 от 9 юли 1980 г. насрочи частичен избор за народен представител в 313-ти Банкянски избирателен район — София.

За кандидат на Отечествения фронт беше предложен Петър Александров Междуречки.

Резултатът от избора е следният:

В 313-ти Банкянски избирателен район — София, от 16 427 избиратели в гласуването са взели участие 16 422. От тях за кандидата на Отечествения фронт Петър Александров Междуречки са гласували 16 413, или 99,95 на сто. Резултатът от избора с всички изборни книжа е представен в срок на Централната избирателна комисия, която след проверка на материалите установи законността на произведения из-

бор и на основание чл. 38, точка 2 от Избирателния закон обяви за избран кандидатът за народен представител.

Комисията по проверка на изборите на Народното събрание на 28 октомври 1980 г. се занима с въпроса за законосъобразността на посочения частичен избор. Тя констатира, че указът на Държавния съвет за насрочване на избора е издаден своевременно и са спазени предвидените в Избирателния закон срокове за регистриране и избиране на кандидата за народен представител.

В Централната избирателна комисия и в Комисията по проверка на изборите не са постъпили оплаквания от граждани, от държавни и обществени органи за допуснати закононарушения при провеждането на избора.

Комисията по проверка на изборите намира, че частичният избор в 313-ти Банкянски избирателен район — София — е произведен при най-точно съблюдаване на Конституцията и на Избирателния закон и не съществуват никакви основания за касирането му.

Другарки и другари народни представители! Комисията по проверка на изборите на Народното събрание, като се основава на изложеното в доклада, предлага на Народното събрание на основание чл. 74 от Конституцията на Народна република България да вземе следното

РЕШЕНИЕ

Народното събрание намира, че състоялият се на 21 септември 1980 г. частичен избор в 313-ти Банкянски избирателен район — София, е произведен в пълно съответствие с Конституцията и Избирателния закон и не съществуват основания за касирането му.

Народното събрание признава за редовни пълномощията на избрания народен представител Петър Александров Междуречки.

Председател на Комисията по проверка на изборите:

Боян Георгиев

Председател д-р Владимир Бонев: Желает ли някой от народните представители да се изкаже по доклада на комисията? — Няма желаещи.

Пристъпваме към гласуване.

Моля народните представители, които са съгласни с доклада и с проекта за решение на Комисията по проверка на изборите, да гласуват с вдигане на ръка. Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Моля народният представител Петър Александров Междуречки да подпише клетвения лист, с което да се счита, че е положил предвидената в Конституцията клетва.

Преминуваме към разглеждане на следващата точка от дневния ред:

Законопроект за утвърждаване на нормативните укази, издадени от Държавния съвет на Народна република България за времето от 26 юни до 1 октомври 1980 г.

Ръководството на Държавния съвет ни уведоми, че поради приложените мотиви към законопроекта няма да прави доклад.

(Мотивите и текстът на законопроекта — приложение № I, I)

Има думата докладчикът на Законодателната комисия народният представител Марко Марков.

Марко Марков: Другарки и другари народни представители! Законодателната комисия предлага на Народното събрание да гласува и приеме законопроекта така, както е предложен от Държавния съвет на Народна република България, без изменение.

Председател д-р Владимир Бонев: Желает ли някой от народните представители да вземе думата? — Няма желаещи.

Пристъпваме към гласуване.

Моля народните представители, които са съгласни с утвърждаването на указите, издадени от Държавния съвет за посоченото време, да гласуват с вдигане на ръка. Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Законопроектът се приема единодушно на първо гласуване.

Поради това, че по законопроекта не станаха разисквания и няма предложения, предлагам да преминем към второ гласуване на настоящото заседание. Друго предложение има ли? — Няма.

Моля народните представители, които приемат предложения от Държавния съвет законопроект, да гласуват с вдигане на ръка. Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Законът се приема единодушно.

(Текстът на закона — приложение № I, II)

Преминуваме към разглеждане на следващата точка от дневния ред:

Предложение за избиране на главен прокурор на Народна република България.

Ще ви прочета предложението:

„ДО НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

от ръководствата на парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз за избиране на главен прокурор на Народна република България

Уважаеми другарки и другари народни представители! На 23 август 1980 г. почина главният прокурор на Народна република България д-р. Иван Вачков.

Съгласно Конституцията Народното събрание следва да избере нов главен прокурор.

Предлагаме за главен прокурор на Народна република България да бъде избран д-р. Костадин Николов Лютов.

Във връзка с горното молим Народното събрание да обсъди и приеме следното

РЕШЕНИЕ

за избиране на главен прокурор на Народна република България

Седмо Народно събрание на основание чл. 78, точка 16, и 134 от Конституцията на Народна република България

РЕШИ:

Избира за главен прокурор на Народна република България д-р. Костадин Николов Лютов.

За председател на парламентарната група на Българската комунистическа партия:
д-р Вл. Бонев

За председател на парламентарната група на Българския земеделски народен съюз:
Н. Георгиев

Желае ли някой от народните представители да вземе отношение по предложението на парламентарните групи на Българската комунистическа партия и Българския земеделски народен съюз? — Няма желаещи.

Пристъпваме към гласуване.

Моля народните представители, които приемат предложението за избиране на другаря Костадин Лютов за главен прокурор на Народна република България, да вдигнат ръка. Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Решението се приема единодушно.

Моля другарят Костадин Лютов да попълни и подпише клетвена декларация, с което да се смята, че е положил предвидената клетва.

Преминаваме към разглеждане на следващата точка от дневния ред:

Законопроект за прокуратурата

Вносителят ни уведоми, че поради приложените подробни мотиви към законопроекта няма да прави доклад.

(Мотивите и текстът на законопроекта — приложение № 2, I)

Има думата докладчикът на Законодателната комисия народният представител Минчо Минчев.

Минчо Минчев: Уважаеми другарки и другари народни представители! От приемането на досега действащия Закон за прокуратурата изминаха двадесет години. На всички нас е известно колко съществени обществени, икономически и политически промени настъпиха през този период. Извършва се основна промяна на цялото ни действащо законодателство. С Конституцията на Народна република България, приета на 16 май 1971 г., бяха затвърдени тези промени и се създаде юридическа основа за по-нататъшното развитие на нашето социалистическо общество.

Законът за прокуратурата изигра значителна положителна роля в процеса на затвърдяване завоеванията през този период, но той вече не отговаря напълно на изискванията на съвременния етап от развитието на обществото ни.

Внесенният от прокуратурата законопроект беше разгледан на заседание на Законодателната комисия и приет с предложените на вашето внимание изменения и допълнения. Законопроектът е съставен в съответствие с ленинските принципи за изграждане на прокуратурата, постановките на Българската комунистическа партия, отразени в решението на Политбюро на Централния комитет от месец декември 1978 г., „Основните положения за ролята и дейността на съдебните и прокурорските органи в периода на изграждане на развито социалистическо общество“, приети от Държавния съвет, и изискванията на Конституцията, като са запазени всички положения на сегашния закон, които отговарят на

тия изисквания. Използуван е и опитът на прокурорския надзор в Съветския съюз и другите братски социалистически страни.

През тези двадесет години прокуратурата непрекъснато усъвършенствуваше своята дейност и възприемаше нови средства и методи на работа. Заедно с това се усъвършенствуваше и съдебната система, в резултат на което през 1976 г. беше приет Законът за устройството на съдилищата.

Всички тези съображения наложиха внасянето на настоящия законопроект за разглеждане от Народното събрание.

В него подробно са определени основните задачи на прокуратурата и насоките на нейната дейност. Особено внимание е отделено на общонадзорната ѝ дейност. Тя осъществява надзор за законосъобразност на всички актове, издавани от министерствата, централните и местните държавни ведомства, народните съвети, стопанските организации, предприятия, учрежденията, кооперациите и другите обществени организации. В същото време прокуратурата осъществява надзор и за точното и еднакво изпълнение на законите и другите нормативни актове от всички длъжностни лица и граждани. При този надзор се осъществява един от основните принципи — равенството на гражданите пред закона и еднаквото му прилагане в цялата страна. Определени са и методите за установяване на правонарушенията, сред които са включени както възможността проверката да бъде извършена лично от прокурора, така и да бъде възложена на друг специализиран орган. Във всички случаи, когато установи нарушение, прокурорът е длъжен да подаде пред съответния орган протест. Органът, до който е адресиран протестът на прокурора, е длъжен в установения срок да го разгледа и ако не го уважи, да го препрати на съответния по-горестоящ орган. Решенията на органите се съобщават на прокурора във всички случаи.

Доразвита е постановката на досега действащия Закон за прокуратурата за отстраняване на последиците от самоуправно извършени действия, като е предвидено този въпрос да се регламентира детайлно с наредба на главния прокурор.

В закона по-добре е уредена превантивната дейност на прокуратурата и мерките за предотвратяване и за отстраняване причините и условията, които пораждат престъпленията и другите правонарушения. За първи път се регламентира сигналната дейност на прокуратурата.

Във връзка със създаването на единен следствен апарат при Министерството на вътрешните работи разширена е регламентацията на правата на прокурора във връзка с ръководството и надзора над дейността на органите на предварителното разследване. Предвидени са гаранции за спаз-

ването на правата и законните интереси на гражданите, участници в първата фаза на наказателното производство, и са определени точно правата на прокурора. Във връзка със следствения апарат на главния прокурор са предоставени редица правомощия относно назначаването и освобождаването от длъжност на органите на предварителното разследване, както и относно дисциплинарната им отговорност, които правомощия той осъществява съвместно с министъра на вътрешните работи.

В глава пета на законопроекта се прави съществено уточняване на правомощията на прокуратурата при разглеждането на делата от съдилищата и другите правораздавателни органи.

В следващата глава на законопроекта са регламентирани детайлно правомощията на прокурора при осъществяване на надзора в местата за изпълнение на наказанието „лишаване от свобода“ и при осъществяване на други мерки на принуда, свързани с ограничение на личната свобода на гражданите. Разпорежданията на прокурора, издадени въз основа на закона, подлежат на незабавно изпълнение от органите, до които са отправени.

За пръв път в настоящия законопроект е дадена разгърнатата регламентация на статута на военната прокуратура. Особеностите в тази насока произтичат от това, че военната прокуратура в процеса на осъществяване на прокурорския надзор за законност във въоръжените сили същевременно се подчинява на разпоредбите на Закона за всеобщата военна служба.

При разглеждането на законопроекта от Законодателната комисия бяха направени предложения, които имате пред себе си, за изменение и допълнение в някои от текстовете. Повечето от тях имат редакционен характер, а останалите целят по-прецизно отразяване на същността на прокурорската дейност и на задачите и правомощията на прокуратурата.

Тъй като предложенията на Законодателната комисия са ви раздадени предварително в писмен вид, не считам за необходимо да бъдат четени.

Другарки и другари народни представители! Като имате пред вид изложените съображения, предлагам от името на Законодателната комисия да приемете настоящия законопроект с предложението на комисията.

(Предложението на комисията — приложение № 2, II)

Председател д-р Владимир Бонев: Преминаваме към разисквания по законопроекта.

Има думата народният представител проф. Иван Ненов.

Иван Ненов: Другарки и другари народни представители! Законопроектът, който разглеждаме, представлява основен нормативен акт относно устройството, функциите, правата и задълженията на прокуратурата като един определен държавен институт. Обаче от съдържанието на проекта се вижда, че се касае до своеобразен закон от изключителна важност, тясно свързан със самата природа на нашия държавен строй, с основните особености на неговата социална структура. Като урежда устройството, видовете дейност и правомощията на прокурорските органи, законът едновременно с това засяга в определен аспект цялостния наш държавно-обществен живот — дейността на всички държавни органи, обществени и стопански организации и има отношение към поведението на всички граждани. Посредством предоставения ѝ многостранен надзор прокуратурата съдействува активно за точното и еднакво изпълнение на законите и другите нормативни актове във всички сфери на нашата действителност и по този начин допринася за последователното провеждане на изразената в тях партийна и държавна политика по изграждане на развитото социалистическо общество и всестранныя, реална защита на правата и законните интереси на личността и на социалистическите организации.

Проектът се внася в Народното събрание точно 20 години след влизане в действие на първия Закон за прокуратурата. Изграден съобразно специфичния социалистически характер на този институт (както той бе оформен в светското право), законопроектът отчита всички положителни постижения на нашата практика в тази област, както и опита в това отношение на другите социалистически страни. Наред с това той следва принципните указания на издадените през последните години изключително важни партийни и държавни документи, засягащи тази материя.

Естествено, излишно е да се повтарят тук дадените от вносителя пояснения относно общата характеристика и подробностите на проекта. Ето защо бих искал да изложа пред вас съвсем накратко няколко положения от по-общо значение, които, струва ми се, трябва да бъдат специално подчертани. Касае се до следните три въпроса:

1. Отношение на дейността на държавните органи и социалистическите организации към усъвършенстване и повишаване ефективността на прокурорския надзор за законност.

2. Значение на многострания прокурорски надзор за законност за цялостната, реална и ефективна защита на правата и свободите на личността на гражданите на социалистическото общество.

3. Демократичния характер на прокуратурата като институт на нашата социалистическа държава и демократичните

основи на нейната дейност като предпоставки за постигане на поставените ѝ обществено-политически задачи на плоскостта на социалистическото изграждане.

Няколко думи по първия въпрос.

Най-широк обseg има така нареченият „общ надзор на прокуратурата за законност“, който тя упражнява в две основни насоки: осигуряване, от една страна, точното съответствие на актовете на органите и организациите със законите и другите нормативни актове, и, от друга — тяхното точно и еднакво изпълнение от длъжностните лица и гражданите. На тази плоскост пред прокуратурата стои изключително сложна по обseg и значение задача, която има отношение към дейността на цялостния държавен, обществен и стопански апарат и към поведението на всички граждани. Естествено въпросът не се изчерпва с предоставянето по закон на такива широки правомощия на прокуратурата. Проблемът е да се осигури чрез реалното провеждане на този надзор действителна законосъобразност на нормативните актове и тяхното точно и еднакво изпълнение. Но за да се получи едно не само формално упражняване на този надзор, а действително постигане на целените обществено-политически резултати, необходимо е всички органи и организации да се проникнат от съзнанието за конкретното значение и помощ, която органите на прокуратурата могат да им окажат и им оказват в това отношение.

Трябва ясно да се разбере, че надзорът за законност не е нито някакво опекунство, нито акт на вмешателство в техните компетенции, а средство за особено полезно съдействие, което един компетентен по Конституцията и законите на страната орган им оказва, за да се съобразяват последователно с изискванията на партийната и държавната политика и издадените на нейна основа различни нормативни и индивидуални актове, чието правилно изпълнение трябва да се осигури. На тази плоскост у нас са постигнати вече значителни успехи, включително в правилното разбиране и оценка на тази важна специфична правнополитическа помощ, която прокурорските органи оказват например на народните съвети, а също така и на различните ведомства и обществени организации. В това отношение разглежданият проект установява и уточнява редица методи и средства, осигуряващи действително постигане на такива именно резултати в различните сфери на общественния живот, в които се упражнява общият надзор. При това трябва да се подчертае, че са налице не само установени специфични правомощия на прокуратурата в това отношение, но са предвидени и определени задължения за адресатите на общия надзор, включително възможност за налагане на съответни санкции и по отношение на ръководителите, които отговарят цялостно не само за из-

пълненето на основните задачи и показатели на плановете, но и за всеотстранното и строго спазване на социалистическата законност в техните сектори. По-конкретно биха могли да се посочат в това отношение няколко положения относно правомощията на прокуратурата и съответните задължения на органите и организациите и особено на техните ръководители.

1. Правото и задължението на прокуратурата да отправя сигнали до държавните и обществените органи и организации за отстраняване причините и условията, които могат да доведат до извършване на престъпления и други правонарушения, на което съответствува задължение на органите, до които е отправен сигналът, да го разгледат и в месечен срок да уведомят прокурора за взетите мерки.

2. Правото на прокурора да подава протести срещу незаконни нормативни актове и да спира тяхното изпълнение по разглеждане на протестите от съответния орган, който е длъжен да вземе решение в 14-дневен срок (респективно месечен срок) и да уведоми веднага прокурора за това.

3. Правото на прокурора да прави предложения до министерствата и другите ведомства и организации за отстраняване на правонарушенията и причините и условията, които ги пораждат, като съответният орган е длъжен в месечен срок да ги разгледа, да вземе мерки за отстраняването им и да уведоми за това прокурора. За осигуряване на по-пълна координация в тази насока законът предвижда право главният прокурор да участва в заседанията на Министерския съвет, а другите прокурори — в сесиите на народните съвети и техните изпълнителни комитети. По отношение на определени ведомства връзката на прокуратурата е още по-непосредствена и се превръща в елемент на една цялостна система: така е например при ръководството и надзора на предварителното разследване, макар и в по-различна степен — при надзора относно изпълнението на наказанията и другите принудителни мерки. Във всички тези случаи органите, по отношение на които се упражнява надзор, са длъжни да оказват съдействие на прокурора, незабавно да изпълняват неговите разпореждания, да разглеждат в срок от 14 дни неговите предложения и да му изпращат в срок от 24 часа подадените от него сигнали, молби и жалби.

4. Установено е задължение на държавните органи и длъжностните лица да осигуряват съдействие на прокурора при изпълнение на неговите функции, както и задължение за всички граждани при покана да се явяват и да дават обяснение във връзка с нарушения на закона, като при неявяване без уважителни причини могат да бъдат довеждани принудително.

5. Прокуратурата, както знаете, има право да отстранява самоуправно изменените фактически положения.

6. На прокурора е предоставено правото да възбужда или да предлага възбуждане на съответна отговорност по отношение на нарушителите на закона, включително да налага административни санкции.

Въобще цялата тази материя на правомощията, средствата и методите на прокуратурата е разработена в проекта пълно, формулирана е ясно и създава здрава нормативна основа за нейното използване.

От всичко това следва един особено важен извод и може би този извод важи до голяма степен тъкмо за тези, които присъствувате тук: държавните органи, както и стопанските и обществените организации и особено техните ръководители следва да познават всички тези установени за тях задължения от Закона за прокуратурата и стриктно да се съобразяват с тях. Правните служби на съответните ведомства и организации следва да разработят подробно тази материя от аспекта на особеностите на тяхната дейност и информират подробно своите колективни и ръководители, за да може вместо един наложен отвън надзор и евентуално необосновано противопоставяне от страна на ведомствата и организациите да се получи хармонично съчетание на усилията за точно спазване на законността, при което прокуратурата се явява особено ценен компетентен орган, чийто авторитет трябва все повече да се утвърждава. Това естествено зависи до голяма степен от усилията и активността на самите прокурорски кадри, от тяхната квалификация и компетентност, оперативност и експедитивност и особено от принципността, която те са длъжни да проявяват при осъществяване на една толкова деликатна и особено отговорна общественно-политическа функция.

Другарки и другари народни представители! Изключително значение има дейността на прокуратурата във връзка с цялостната реална защита на правата и свободите на личността, на правата и законните интереси на гражданите в нашата социалистическа държава. Постигането на тази основна цел на социализма се осъществява посредством сложен механизъм от многостранни социално-икономически, политически, идеологически и правни средства и методи. Между тях съществено място има и дейността на прокуратурата. В същност тази особено важна функция прокурорите осъществяват на плоскостта на упражняване на всички свои форми на дейност: и във връзка с общия надзор върху законосъобразността и точното изпълнение на актовете на администрацията, и чрез специфичното ръководство и контрол върху предварителното производство по наказателни дела и участие в различните процеси, и чрез цялостния контрол относно изпъл-

нение на наложените наказания и на другите принудителни, медицински, възпитателни и пр. мерки.

В това отношение на прокуратурата са предоставени действително широки правомощия, както и ефикасни средства за непосредствено въздействие. Прокурорът е, който може да разрешава задържане под стража на граждани след основно запознаване с материалите, той е, който следи за стриктно спазване на установения от закона ред за изпълнение на наказанието лишаване от свобода, както и за всички други наложени по законоустановения ред принудителни мерки, по отношение на които нашето законодателство установява един действително стриктен регламентиран ред, създаващ пълна и всестранна гаранция за правата, свободите и законните интереси на засегнатите. Все на тази плоскост прокурорът може да спира изпълнението на всяка незаконна заповед или разпореждане в тази материя, той е, който незабавно освобождава всеки незаконно задържан по повод изпълнение на наказание или на други принудителни мерки. С оглед осъществяването на тази своя функция във връзка със защита правата на личността прокурорът приема и разглежда всички сигнали, жалби и молби на гражданите.

Целият разглеждан проект е проникнат от основната идея дейността на прокуратурата да служи като действено средство не само за спазване на законността въобще, но и за цялостна, реална и ефективна защита на правата и свободите на гражданите. В това отношение нашата прокуратура има вече безспорни постижения и определено може да се каже, че тя се ползува с голям авторитет сред гражданите като действителен блюстител на техните права, свободи и законни интереси. Такава е линията, по която и по-нататък трябва да се усъвършенствува дейността на нашата прокуратура като институт на социалистическото общество, качествено различен от подписническия апарат на експлоататорските държави.

Другарки и другари народни представители! На последно място това, което бих искал да подчертая пред вас, е истинският социалистически, последователно демократичен характер на нашата прокуратура — демократичен от гледна точка на целите, които преследва, на методите и средствата, които поставя в действие, на широката обществена основа, върху която осъществява своята дейност.

Вярно е, че по своята организация прокуратурата е единна и централизирана, но при изпълнение на своите длъжности прокурорите са независими и се подчиняват само на закона. Надзорът за законност, който те упражняват, е надзор за точното спазване и прилагане на социалистическите правни норми с техния истински демократизъм, създадени да служат на народа, на човека, на социалистическата общност, из-

градени върху последователно провеждане принципите на социалистическия демократизъм и хуманизъм. При това положение постигането на поставените на прокуратурата обществени цели не е възможно без непосредствена връзка и координация със социалистическата общественост, без съдействието и активната помощ на държавните органи, обществените организации и трудовите колективи, без здрава опора върху активната помощ на гражданите, които и според закона са длъжни да оказват съдействие на прокуратурата при изпълнение на нейните задачи. От друга страна, всички методи на дейност и на въздействие във връзка с упражняването на прокурорски надзор са подчинени на изискването за най-строго спазване на установените от закона гаранции, които осигуряват цялостно правата и свободите на гражданите, както и законните интереси на социалистическите организации. Защото независимо от това в каква област и в каква форма се упражнява прокурорският надзор, задачите на всички в това отношение е една: все по-пълно и последователно да се утвърждава социалистическата законност и установеният правов ред, последователно да се провежда изразената в тях партийна и държавна политика. Именно тази непосредствена връзка на прокуратурата с различните органи и организации, в последна сметка с цялата общественост, прави възможно този специфичен институт на нашата социалистическа демокрация да осъществява реално и резултатно своята дейност, активно да допринася за по-нататъшно усъвършенстване на социалистическото общество, за усъвършенстване на социалистическите отношения, за разгръщане на социалистическия демократизъм, за все по-пълна, цялостна и реална защита на правата и свободите на личността.

Всичко това налага един извод на психологическа плоскост. Необходимо е цялата наша общественост, всички държавни органи и социалистически организации, техните ръководители и гражданите да се проникнат от съзнанието за огромното значение на прокуратурата като специфичен институт и на упражнявания от нея многостранен надзор за законност. Ясно трябва да се разбере, че този своеобразен институт на нашата социалистическа демокрация осъществява не някакви свои или частни задачи, а като се опира на цялата наша общественост, съдействува активно за утвърждаване на социалистическия правов ред, за последователно провеждане на изразената в него партийна и държавна политика. Поради това именно задача на нашата общественост е да допринася за все по-високото издигане на достойно извоювания авторитет на прокуратурата и за осъществяване на нейните отговорни функции, да съдействува за постигане на общата общественно-политическа цел: чрез точното прила-

гане на нашите социалистически закони и други нормативни актове последователно да се провежда стратегическата линия на партията за ускорено изграждане на развитото социалистическо общество и създаване на предпоставки за преход към комунизма.

В това отношение пред самата прокуратура като система и пред нейните кадри стоят отговорни задачи: компетентност и оперативност в работата, принципност при решаване на конфликтните ситуации, непримиримост към закононарушителите, съчетано с внимателно и грижливо отношение към гражданите, последователност в борбата за защита на правата и свободите на личността. Като изхождаме от досегашния опит и очертаващите се перспективи на бъдещето, можем да бъдем твърдо убедени, че органите на прокуратурата достойно и резултатно ще изпълнят възложените им отговорни задачи, които са от изключителна важност за нашия обществен строй, за по-нататъшното утвърждаване и изграждане на нашата социалистическа демокрация.

Другарки и другари народни представители! Обсъжданият законопроект така, както той поставя и решава сложните обществено-правни проблеми, свързани с деликатната материя, която регламентира, е гаранция, че той представлява добра основа за постигане на поставените му обществено-политически цели. Всичко това характеризира законопроекта като важен елемент, който сполучливо ще допринесе за усъвършенствуване на системата на нашето демократично социалистическо право. Това ни дава основание, на всички нас, да гласуваме единодушно за неговото приемане. Благодаря!

Председател д-р Владимир Бонев: Има думата народният представител Камен Каменов.

Камен Каменов: Другарки и другари народни представители! Усъвършенствуването на прокурорския надзор и на прокуратурата като държавен институт е една обективна необходимост в етапа на изграждане на развито социалистическо общество.

Действащият Закон за прокуратурата е твърде остарял не само поради това, че се прилага вече двадесет години, а защото в голямата си част неговите разпоредби вече не съответствуват пълноценно на измененията на обществените условия, на изискванията на социалистическата законност. Появиха се и празноти в закона.

В Програмата на партията е посочено, че социалистическото законодателство ще се допълва и изменя в зависимост от развитието на социалистическите обществени отно-

шения. В духа на бурните изменения, настъпили във всички области на нашето общество, през последните години бяха приети редица основни нормативни актове: Семейен кодекс, Наказателен и Наказателно-процесуален кодекс, Закон за собствеността на гражданите, Закон за предложенията, сигналите, жалбите и молбите на гражданите, Закон за защита на природата и много други. Вън от този обновителен законодателен процес, необновена остана до днес само такава важна социална функция, каквато е прокурорският надзор. Обсъжданият законопроект за прокуратурата е навременно нормативно решение на редица актуални проблеми, възникнали на сегашния етап от развитието на страната. Той отразява и укрепва обновителния дух на априлската линия на Българската комунистическа партия и е с обрънат взор напред към перспективите на бъдещето, което ще очертае предстоящия Дванадесети конгрес на партията, и цели усъвършенстване дейността на прокурорския надзор във всички сфери на социалното управление.

В сравнение с досега действащия закон проектът развива и разширява правомощията на главния прокурор относно надзора за изпълнение на законите от министерствата, ведомствата, местните държавни органи, стопанските и обществените организации, длъжностните лица и гражданите. Този надзор ще се осъществява не само еднолично от главния прокурор, както беше досега, но и чрез подчинените му прокурори в цялата система на прокуратурата. Това е ново демократично завоевание и нова гаранция, че законът за прокуратурата ще съдействува още повече за укрепване на социалистическата законност не само във функциите на централните звена на социалното управление, но и в многостранната дейност на местните държавни органи и обществени организации. По този начин прокурорският надзор за законност, освен всичко казано дотук, ще стимулира усилията на всички партийни, държавни и обществени органи в борбата за законност и дисциплина, в различните многообразни сектори на живота и особено в икономическата област. Както е известно, Националната партийна конференция изрично подчерта, че не може да се повишава обществената производителност на труда, ако не се издига и укрепва дисциплината и не бъдат ликвидирани различните отклонения от социалистическата законност в управлението на икономиката.

В нашата страна все повече укрепват социалистическата законност и правният ред. Отношението към тях става показател за отношението на трудещите се към народната власт, към социалистическата ни държава и създаваните ценности от нашето социалистическо общество. Издигането на материалното и културното ниво на народа, повишаването на него-

вата съзнателност доведоха до чувствително намаление на престъпленията и другите правонарушения. Огромното мнозинство от трудещите се съзнателно и по убеждение спазват законите. Въпреки това все още се срещат граждани, макар и малко на брой, които посягат на обществените интереси, на социалистическата и личната собственост или нарушават установения обществен ред. Необходимо е срещу тези недобросъвестни лица и срещу техните отрицателни прояви да се води енергична, безкомпромисна борба така, както още на Юлския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия в 1968 г. заяви др. Тодор Живков: „Борбата срещу отрицателните явления трябва да се води с всички възможни средства и в различни насоки.“

Съвсем правилно и в доразвитие на конституционни положения законопроектът за прокуратурата издига организирането и воденето на борба с престъпленията и другите правонарушения като основна насока в дейността на прокурорските органи. Превенцията и досега беше предмет на дейността на прокуратурата, но с проекта тя се извисява и от принципна гледна точка ще бъде нова правна уредба на превантивната дейност на прокуратурата. Това е в пълно съответствие с решението на Политбюро на ЦК на БКП от 28. XII. 1978 г.: „За подобряване дейността на Министерството на правосъдието, Главната прокуратура и Върховния съд, за повишаване ефективността на правораздаването и засилване неговата роля в укрепване на социалистическия правов ред и законност.“ В това решение се констатира, че досега „Работата по предотвратяване на престъпленията и другите правонарушения не е достатъчно резултатна“.

Обективните предпоставки за засилване превантивната роля на прокуратурата в етапа на зрелия социализъм са: ликвидиране на причините, пораждащи отрицателните прояви в средата на нашето социалистическо общество чрез още по-високо повишаване нивото на материалното и културното равнище на трудовите хора, формиране на социалната еднородност на обществото около политиката на Българската комунистическа партия и други.

Новото правомощие е същевременно и задължение на прокуратурата да изучава престъпността и нейните причини и да взема необходимите мерки за тяхното преодоляване, дори изкореняване. Това е постижение на законопроекта за прокуратурата в няколко направления, а неговото реално осъществяване ще има за последица рязкото намаление на престъпленията и правонарушенията. Отстраняването на причините, пораждащи отрицателните явления и условията, съдействащи за това явление, по същество е дейност за тяхното изкореняване. С постигането на тази цел успешно ще се предотвратяват материалните и моралните вреди, които

обществото понася от извършените престъпления. Не на последно място следва да се приеме, че законопроекът, като издига превенцията в стратегия на борбата с престъпността, ще съдействува за възпитанието, превъзпитанието и ресоциализацията на правонарушителите и за правилното съчетаване на мерките на държавна принуда с мерките за обществено въздействие.

В пълно съответствие със засилване превантивната функция на прокуратурата и нейната организираща роля в борбата с престъпността, с правонарушенията и противообществените прояви на малолетните и непълнолетните са изградени и съответни държавно-обществени органи при Главната прокуратура. Проектът предвижда: регламентирането при нея на Междуведомствения съвет за координация и методическо ръководство на превантивната дейност; Централната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните; Съвета за криминологически изследвания и Колегиум като колективен съвещателен орган.

Както се вижда, новите правомощия и новите функции на прокуратурата обуславят и някои нови структурни особености, предвидени в законопроекта. Тези нови структури са израз на социалистическата демокрация, в това число и на дейността на прокуратурата.

Другарки и другари народни представители! Иска ми се преди да приключа, само да отбележа още някои по-важни според мен нови положения в законопроекта за прокуратурата: задължението на прокурора да призовава чрез писмена покана лицето, против което има улики за извършено неправомерно деяние или простъпки, като в поканата се посочва и целта на повикването. Това е нова гаранция за опазване правата на гражданите от какъвто и да е било произвол. То говори за ново и още по-голямо демократизиране на прокурорския институт.

Правилно при наличието на специален Закон за предложенията, сигналите, жалбите и молбите на трудещите се, както и на социалистическите организации и прокурорът да е задължен също да приема и разглежда такива, които могат да бъдат и устни, и писмени. Това е нова демократична придобивка и законна проява на прокурорския надзор, защото го прави близък до всеки ратуващ за спазването на социалистическата законност. За първи път с проекта е регламентирана и сигналната функция на прокуратурата, като е определен и срок за разглеждане на сигнала, и уведомяване прокурора за взетите мерки.

Член 32, ал. 1 на законопроекта също задължава прокурора при възстановяване на фактическите положения, само-

управно изменени, да издава мотивирано решение. Това ще направи по-убедителни прокурорските разпореждания и необходимостта от безкомпромисното им изпълнение.

Правилно ал. 1 на чл. 36 не разрешава на младшите прокурори да издават решения за предварително задържане или задържане под стража. Текстът е ясен. Има се пред вид липсата на достатъчен житейски и служебен опит на младшите прокурори и по-големите възможности за увлечения като млади хора. Важен момент в този текст е и ал. 2, където за първи път органите на предварителното производство при задържане се задължават незабавно да уведомяват близките на задържания. Съображенията на този текст са главно от хуманен характер.

Освен това следва със задоволство да се констатира, че законопроектът е прегледен, стегнат, без излишни общи фрази и пронизан като с червена нишка от все по-голямата демократизация за всички видове прокурорски надзор, което е важна гаранция за спазване правата на българските граждани и на социалистическия правов ред.

Основните нови решения, които са предмет на законопроекта, осигуряват достатъчно правни гаранции за издигане ролята на прокуратурата и нейния принос за усъвършенстване на социалистическите обществени отношения.

Всичко това ми дава достатъчни и убедителни основания да приема, че парламентарната група на Българския земеделски народен съюз и аз заедно с нея, като нейн член, с удоволствие ще гласуваме законопроектът да стане закон. Благодаря!

Председател д-р Владимир Бонев: Други народни представители не са се записали за изказване.

Има ли някой народен представител да желае думата? — Няма.

Пристъпваме към гласуване. Моля народните представители, които са съгласни със законопроекта и предложенията на комисията, да гласуват с вдигане на ръка. Против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Законопроектът се приема на първо гласуване единодушно.

Преди да се постави на второ гласуване, законопроектът се предоставя на Законодателната комисия за допълнително обсъждане.

Преминаваме към разглеждане на следващата точка от дневния ред:

Законопроект за изменение и допълнение на Закона за паметниците на културата и музеите.

Вносителят ни уведоми, че поради приложените към законопроекта мотиви няма да прави доклад.

(Мотивите и текстът на законопроекта — приложение № 3, 1)

Има думата докладчикът на комисните, обсъдили законопроекта, народният представител Николай Дюлгеров.

Николай Дюлгеров: Другарки и другари народни представители! Законодателната комисия съвместно с ръководството и работна група на Комисията по духовните ценности обсъдиха внесения от правителството законопроект за изменение и допълнение на Закона за паметниците на културата и музеите, подкрепят го и изцяло се присъединяват към съображенията, изложени в мотивите на законопроекта. Както се изтъква в мотивите на законопроекта, подготвя се нов закон, който ще уреди цялостната дейност по разкриване и опазване на богатото ни национално културно наследство, поради което сега се предлагат само някои най-належащи промени.

Законодателната комисия и ръководството на Комисията по духовните ценности правят няколко предложения за изменение и допълнение на обсъждания законопроект. Те са раздадени на народните представители, ето защо позволете ми съвсем накратко да спра вниманието ви върху тях.

Първото от тези предложения се отнася до новопредлаганата ал. 4 на чл. 11. То има за задача да изясни, че Комитетът за култура и изпълнителните комитети на народните съвети могат да искат сведения от гражданите, притежатели на лични сбирки от културни ценности, само когато това е необходимо за тяхното по-добро поддържане и опазване. Това уточнение ще мотивира собствениците на тези сбирки да дават пълни и точни сведения за съдържащите се в тях културни ценности.

С второто изменение по чл. 11, ал. 6 се цели да се избегне намесата на административни органи в личните сбирки на граждани чрез действия за обявяване и регистрация на отделни предмети в тях като паметници на културата.

По чл. 20, ал. 2 се предлага описът на движимото и недвижимото имущество на починали видни дейци на науката, изкуството и културата да се извърши от представител на Комитета за култура и от орган на съответния общински народен съвет (а не по реда на Гражданския процесуален кодекс), защото се касае до грижи за културното наследство и тези държавни органи са в най-голяма степен заинтересовани от неговото опазване. Предлага се също така описът да се извършва и с участието на наследниците на почи-

налия виден деец, за да се гарантира по-добре защитата на техните интереси.

На последно място се предлага да се отрази в съответните текстове на закона закриването на Министерството на строежите и архитектурата и поемането на задачите, възложени му по прилагането на Закона за паметниците на културата и музенте, от създадения през 1977 г. Комитет по архитектура и благоустройство, респективно от председателя на същия комитет.

Това са предложенията на Законодателната комисия и на ръководството на Комисията по духовните ценности. Моля народните представители да гласуват законопроекта с тези предложения.

(Предложението на комисиите — приложение № 3, II)

Председател д-р Владимир Бонев: Преминаваме към разисквания по законопроекта.

Има думата народният представител ген.-полк. Кирил Косев.

Кирил Косев: Уважаеми другарки и другари народни представители! След победата на Деветосептемврийската социалистическа революция Българската комунистическа партия и народното правителство извършиха огромна работа по издирването и опазването на историческите и културните паметници в нашата страна, на борческото и творческото богатство на нашия народ.

Предложеният сега законопроект има за задача да закрепи и разшири постигнатите големи успехи. Затова неговото приемане е от особена важност. Тази важност се определя от изключително голямото значение на това дело за по-пълното и по-дълбоко изясняване на 1300-годишната история на българската държава; от нарастващото изискване на Българската комунистическа партия да се подобри работата по издирването, разкриването и опазването на народното културно и борческо наследство, за да стане то достояние на научни, културни, обществени, политически и други дейци и на целия народ, за да се създадат още по-добри условия за осъществяване на научно-познавателна, героична и културна приемственост при възпитанието и изграждането на младите поколения; от растящото значение на това дело за родолюбивото и комунистическо възпитание на младежта и народа при изграждането на развитото социалистическо общество; от необходимостта за още по-действено противопоставяне на засилената идеологическа диверсия на империализма в условията на изострящата се международна обстановка.

Това налага да се вземат мерки за по-пълно опазване и използване на историческата памет на народа ни в неговата тринадесетвековна история, за разкриване на дарбата, героизма и храбростта на българина в борбата за създаване и утвърждаване на българската държава, за национално и обществено освобождение.

Другарки и другари народни представители! Въпреки извършената огромна дейност по опазването на движимите и недвижимите паметници на културата у нас все още се допуска частично или пълно те да бъдат разрушавани, унищожавани или необосновано премествани. Печалното е, че това става от държавни органи. Недопустимо е разрушаването или преместването на културни паметници, свързани с българската военна история, от различни ведомства, без да бъде уведомявано Министерството на народната отбрана. Пресен е още случаят с преместването на паметника на летеца от градниката пред Софийския университет, за което още не е даден обоснован отговор от извършителите и тези, които са разрешили това, и замената му с паметник със съмнителна художествена стойност независимо от добрата идея. Без знанието и съгласието на Министерството на народната отбрана бе разрушена едната от трите стени с паметни плочи в района на бившия 6-ти конен полк — София, което доведе до изгубването и унищожаването на част от плочите. Тези плочи са свързани със справедливите за народа ни войни за освобождаването на поробените ни братя. Те са свещени за нас. Благодарение на съвременната намеса на Министерството на народната отбрана, Главното политическо управление на Народната армия, гражданството и Националният военноисторически музей бяха запазени от разрушаване и изгубване плочите от другите две стени, които сега се пазят в музея. Издирени са и повечето от плочите на първата стена. Вследствие на посоченото безотговорно отношение и досега не е възстановен паметникът на Гюро Михайлов в Пловдив. Може би няког смятат, че социалистическа България няма нужда от всеотдайни защитници на социалистическата ни родина? Има и други случаи на премахване или преместване на паметници, свързани с историята на народа ни и неговите борби, а на тяхно място се поставят нови паметници със съмнителна художествена стойност.

Всичко това изисква решително да се прекратят посегателствата върху паметниците, отразяващи в една или друга степен героичната, революционната и творческата история на народа ни. А ако по някакви изключително важни причини се наложи да се преместват паметници, това трябва да става само след задължително съгласуване със съответните министерства и ведомства и с решение на упълномощените от закона органи. Законът за паметниците на културата и

музеите трябва да бъде надеждна защита на културното и борческото наследство на народа ни.

Именно поради тези причини предложеният законопроект, въпреки и да не решава изцяло всички възникнали въпроси, е много навременен и необходим. Предложенията ще спомогнат да се подобри значително разкриването и опазването на нашето културно наследство от древни и по-нови времена.

Другарки и другари народни представители! В заключение искам още веднаж да подчертая, че предложенията за изменение и допълнение на Закона за паметниците на културата и музеите са целесъобразни и навременни. Тяхното приемане ще доведе до засилване грижите за опазване паметниците на културата и по-нататъшното развитие и обогатяване на музеите, до още по-плодотворното използване на нашето борческо и творческо наследство за родолюбивото и комунистическото възпитание на народа. Това ще бъде едно хубаво дело в чест на 1300-годишнината от създаването на нашата държава.

Като се стремим да опазваме революционното и културното наследство на народа, ние следва да полагаме грижи и за изграждането на музейни сгради, в които богатствата — революционни и културни — да се съхраняват, изучават и стават достояние на гражданите, на целия наш народ.

Напълно подкрепям направените в законопроекта предложения и ще гласувам за тях.

Председател д-р Владимир Бонев: Желает ли още някой да вземе думата? — Няма желаещи.

Пристъпваме към гласуване.

Моля народните представители, които са съгласни по принцип със законопроекта, да вдигнат ръка. Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма.

Законопроектът се приема по принцип на първо гласуване.

Преди да се постави на второ гласуване, законопроектът се предоставя на постоянните комисии за допълнително обсъждане.

Преминаване към разглеждане на следващата точка от дневния ред:

Отчет на министъра на енергетиката.

Има думата министърът на енергетиката др. Никола Тодориев.

Никола Тодориев: Уважаеми другарки и другари народни представители! Ръководството на Министерството на

енергетиката изготви отчета, който предлагам на вашето внимание, с чувство на най-голяма отговорност, защото ние сега отчитаме в навечерието на най-високия партийен форум — Дванадесетия конгрес на Българската комунистическа партия, който ще анализира и оцени цялостното развитие на страната в годините на седмата петилетка, в това число и на енергетиката, и ще набележи основните насоки за нейното развитие през осмата петилетка и до 1990 г.

Поставянето на проблемите на енергетиката за разглеждане от върховния държавен орган на Народна република България е поредното доказателство за големите грижи на партията и държавата за ускореното развитие на енергийния комплекс, за изключителното внимание към въпросите за пълното, своевременното и качествено задоволяване на нуждите на националната икономика и населението от горива и енергия. Ние сме уверени, че равностметката, която ще направи Народното събрание, ще бъде нов стимул в съзидавателния труд на миньорите и енергетиците за по-нататъшното развитие на въгледобива и енергетиката, за изграждането на развитото социалистическо общество в нашата скъпа Родина — Народна република България.

Българският народ навлиза в осмата петилетка със забележителни успехи в последователното провеждане на социално-икономическата политика на партията. Значително нарасна икономическият потенциал на страната, постоянно се увеличава националният доход на базата на все по-нарастващата обществена производителност на труда, забележителни успехи се отбелязват в борбата за високо качество и ефективност.

Големите постижения на нашия народ са неразривно свързани с ускореното развитие на стратегическите отрасли на икономиката, в това число и на енергетиката. Известно е, че енергетиката е основа на всяка дейност. Тя е един от главните фактори за прогрес и развитие на цивилизацията от най-древни времена. В своя хилядолетен път човешкото общество е използвало най-разнообразни видове енергия и непрекъснато е разширявало сферата на приложението им. Приоритетната роля на енергията за човешкия напредък най-ярко се откроява днес, в епохата на научно-техническата революция, която рязко увеличи потребностите от енергия и енергийни ресурси, буквално във всяка област на живота. Ние сме съвременници на огромно потребление на запасите, които природата е натрупала в продължение на векове и които се разходват с невероятни темпове.

Затова напълно обяснимо е, че днес енергийният проблем ангажира най-широки кръгове в държавните, обществените и научните среди и живо интересува всеки отделен гражданин.

Още от първите години на народната власт ръководно начало в икономическата политика на Българската комунистическа партия е стратегическият девиз на основоположника на съветската държава Владимир Илич Ленин „Комунизъм — това е съветска власт плюс електрификация на цялата страна“.

В забележителния си доклад пред Петия конгрес на Българската комунистическа партия Георги Димитров подчерта решаващата роля на електрификацията в преходния период, „за да се постигне за 15—20 години онова, което други страни при други условия са постигнали за цяло столетие“.

Ленинските принципи за електрификация бяха приложени с най-пълна последователност в априлската линия на партията.

За две десетилетия и половина след историческия Априлски пленум енергетиката се превърна във водещ отрасъл на икономиката.

Най-голям принос за нейните мащабни постижения през този период имат творческите разработки, огромната политическа и организаторска работа и научнообоснованият подход към проблемите на отрасъла на първия секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия др. Тодор Живков. Със забележителна далновидност той очерта трите основни стратегически направления, които определят енергийната политика на нашата страна на съвременния етап и в бъдеще и които обуславят изпреварващи темпове в развитието на националния енергиен комплекс.

Тези три направления са:

Първо, максимално използване на местните ресурси чрез предимствено развитие на въгледобива.

Второ, ускорено изграждане на атомната енергетика.

Трето, максимална икономия на горива и енергия и непрекъснато увеличение на ефективността от тяхното потребление.

Сега, когато разглеждаме проблемите на енергетиката, можем да заявим, че именно благодарение на тази стратегия и точно поставените цели нашата страна, която почти не добива собствен нефт, газ и висококачествени въглища, се превърна в страна с мощен енергиен потенциал, чиито показатели мерят ръст със стандартите на високоразвитите държави. Нещо повече. Тази стратегия позволи в годините на енергийната криза, когато редица напреднали страни почувствуваха сериозни затруднения в обвързването на своите енергийни баланси, у нас практически да не бъдат допуснати смущения в енергоснабдяването.

В своя отчет ние се спираме само на основните моменти, които имат решаващо значение за развитието на енергийния

комплекс на сегашния етап и в бъдеще, като смятаме, че това са именно въпросите, които ангажират най-широките кръгове от нашата общественост.

Сега, в края на седмата петилетка, България разполага с близо 8400 мгвт инсталирани мощности и произвежда годишно около 35 млрд.квтч електроенергия. На всеки български гражданин през тази година се падат по 4400 квтч.

За 36 години електрическите мощности нараснаха 64 пъти, годишното електропроизводство 106 пъти, а специфичното електропотребление на жител годишно близо 100 пъти. По консумация на жител, този особено ярък показател за техническия напредък на всяка страна, България изпреварва Италия, Полша, Унгария, Испания, всички наши съседни страни и почти се изравнява с Франция.

През тази година се очаква общият добив на въглища да достигне рекордно количество от 31,5 млн. т.

Това са само основните количествени показатели за мащабите на нашата съвременна енергийна база.

Характерно е, че в нейната структура настъпиха дълбоки качествени изменения в резултат на внедряването на най-значителните постижения на научно-техническия прогрес. Основните между тях са: използването на нискокалорийните и нискокачествени въглища, непознати преди това в световната практика като енергиен ресурс, и усвояването на атомната енергия за електропроизводство; пристъпи се към окрупняване на електроцентралите и въвеждане на агрегати с уникални за нашите мащаби мощности; създаде се Единната електроенергийна система, която се свърза с Обединените енергийни системи на страните — членки на СИВ; внедряват се нови, високоефективни технологии за енергодобив, преимуществено развитие получи откритият въгледобив на базата на високопроизводителна техника и т. н.

Това са предпоставки, които ни дават възможност да продължим да развиваме с високи темпове въгледобива и енергетиката през осмата петилетка чрез интелектуализация на производството и все по-широко прилагане на върховите постижения на научно-техническия прогрес.

За успехите, които отбелязваме сега, изключителна роля има братската помощ на СССР и сътрудничеството с другите социалистически страни. Над 80 на сто от енергийните мощности у нас са изградени с техническото съдействие на Съветския съюз. Ярък пример за това са най-големите обекти на седмата петилетка — ТЕЦ „Варна“, АЕЦ „Козлодуй“, ТЕЦ „Марица-изток 3“ и др.

Уважаеми другарки и другари! Ще изложа накратко изпълнението на задачите по трите стратегически направления за развитието на националния енергиен комплекс.

Първото направление изисква все по-широко използване на собствените енергийни източници и преди всичко въглищата.

Както вече споменах, ние разполагаме с твърде ограничени природни богатства. Запасите ни от класически горива на глава от населението са 8 пъти по-малки от световните и близо 50 пъти по-малки от средните запаси на страните — членки на СИВ.

От наличните местни енергийни ресурси най-голяма роля имат въглищата. Липсата на качествени твърди горива определя решаващото значение на нашите лигнитни въглища въпреки ниската им калоричност, както и на кафявите, въпреки високото им пепелно съдържание. От нискокачествените лигнити най-голямо значение имат източномаришките, поради което искам да спра вашето внимание на развитието и перспективите на промишлено-енергийния комплекс „Марица-изток“.

Неговите въглищни запаси се оценяват на повече от 3 млрд. т. Въпреки голямото съдържание на влага — до 58 на сто, високото пепелно съдържание — до 40 на сто в сухата част на въглищата, при преобладаващото съдържание на лепкави глинни и ниската им калоричност — от 1200 до 1450 ккал/кг, тяхното оползотворяване има голям икономически ефект. Благодарение на високата механизация при открития добив и високата концентрация на електропроизводствените мощности себестойността на произвежданата от тях електрическа енергия е най-ниска в сравнение с произвежданата от останалите термични електроцентрали у нас.

Реалистичната оценка на партията за мястото и значението на собствените нискокалорични горива доведе до изграждането на комплекса „Марица-изток“ като енергийна база с първостепенно значение, като гръбнак на българската енергетика. В комплекса се експлоатират три рудника, в които през 1979 г. са добити над 17 млн. т въглища. Това е близо 60 на сто от целия въгледобив в страната. През 1980 г. добивът ще надхвърли 19 млн. т. Въглищата се изгарят в трите електроцентрали на комплекса ТЕЦ „Първа комсомолска“, ТЕЦ „Марица-изток 2“ и ТЕЦ „Марица-изток 3“. Без четвъртия блок от 210 мвт на третата централа тук сега са съсредоточени около 21 на сто от електропроизводствените мощности в страната, които произвеждат почти 1/4 от общото количество електроенергия.

До изграждането на ТЕЦ „Първа комсомолска“ в световната енергетика практически не съществуваше опит за използването на въглища с подобни характеристики. Със създаването на новата технология за подготовка и изгаряне без предварително подсушаване, която е внедрена в ТЕЦ „Марица-изток 3“, се постигна намаляване на капиталните вло-

жения за новите мощности с около 15 на сто, на специфичния разход на гориво за един киловатчас с повече от 35 г условно гориво и на годишните разходи за три блока по 210 мгвт с повече от 6 млн. лв. По този начин се очерта пътят за изграждането на новите централи и се пристъпи към модернизация на съществуващите мощности по новата технология, за премахване на предварителното подсушаване на горивото в газови сушилни заводи.

Към нашия опит в оползотворяването на нискокачествените лигнити днес проявяват интерес редица други страни.

В бъдеще въгледобивът в комплекса ще се разширява с много високи темпове, като през 1990 г. ще достигне около 45,0 млн. т, или два пъти повече от сега, а производството на електроенергия ще надхвърли 18 млрд. квтч. ТЕЦ „Марица-изток 3“ ще достигне 840 мгвт, ТЕЦ „Марица-изток 2“ ще се разшири до 1020 мгвт и ще се изгради четвърта централа — ТЕЦ „Марица-изток 4“, с мощност 1000 мгвт. Съществуващите рудници ще се реконструират, модернизират и окрупнят. В бъдеще добивът на въглища ще се извършва в два крупни рудника — „Трояново-юг“ и „Трояново-север“.

Тези мащаби са показателни за възможностите на социалистическа България и дадоха основание на нашия пръв партнен и държавен ръководител другаря Тодор Живков да заяви: „Грешни тоя, който смята, че познава нова България, нейните успехи и нейната растяща мощ, ако не е видял комплекса „Марица-изток“.“

Едновременно с разработването на източномаришкия басейн се разширяват бобовдолският, западномаришкият и софийският. В внедряването на съветските въгледобивни механизирани комплекси и галерийни комбайни значително се издига равнището на подземния въгледобив. През тази година половината от въглищата от подземните рудници ще бъдат добити по механизирани начин, който ще се приложи и за близо 1/3 от всички подготвителни работи в тях. Ще продължава работата, свързана с реализирането на добива на добруджанските черни каменни въглища. По-късно ще се пристъпи и към усвояването на въглища от елховския басейн.

Задоволяването на енергийните потребности изисква все по-високи темпове в развитието на въгледобива. През 1985 г. трябва да произведем 47, а през 1990 г. — 60 млн. т въглища.

Сега делът на термичните електроцентрали, работещи на местни горива, в електроенергийния баланс е 32 на сто. Ние предвиждаме в следващите 10 години всички термични мощности, които ще се въвеждат в експлоатация, да работят на местна горивна база. При това част от тези, които сега работят с мазут и газ, ще преминат също на местни въглища.

През осмата петилетка и по-нататък се предвижда да се изградят и няколко топлофикационни централи, работещи на дигитни въглища от Софбас, Марбас и Марица-изток, за централизирано топлооснабдяване на градовете Стара Загора, Пазарджик, Хасково, Ямбол.

Вторият по значение собствен енергоизточник е водната енергия.

Известно е, че нашата страна няма пълноводни реки. Ние разчитаме преди всичко на притока от топенето на снеговете във високите планини и го оползотворяваме посредством годишно и многогодишно изравняване на водите. Нашата хидроенергетика постигна уникални решения в изграждането на високопланински каскади, където в буквалния смисъл се оползотворява всяка капка вода за производство предимно на високоефективна върхова електроенергия, а също за напояване в селското стопанство, за промишлено и питейно водоснабдяване и др.

През тази петилетка започна изграждането на помпено-акмулиращата централа от втория етап на каскадата „Белмекен-Сестримо“ с 840 мввт. Тя ще има специални режимни задачи във връзка с използването на нощния минимум и оптимизиране на съгласуваната работа с базисните атомни централи. В следващите 10 години производството от водните електроцентрали се предвижда да нарасне от 3 млрд и 400 млн. квтч на над 5 млрд. квтч, като постепенно започне усвояването и на водите на Средна Въча, Дунав и др.

Когато говорим за тези забележителни успехи, постигнати в използването на собствената ни ресурсна база, трябва да подчертаем, че съществуват и немалко трудности, които забавят изпълнението на набелязаните програми. Става въпрос за проблеми, чието решаване опира до различни ведомства и изисква по-добро координиране на общите ни усилия за тяхното отстраняване.

Първият и основен проблем е осигуряването на новото строителство с всички необходими ресурси. Сега съществува явно несъответствие между изграждането на централите и на въгледобивните мощности. По-точно, изграждането и реконструкцията на рудниците значително изостава в сравнение с темповете в напредналите страни. За да се гарантира предимствено развитие на енергопроизводството на базата на местните енергоресурси, трябва да осигурим изграждането на рудниците с изпреварващи темпове по отношение на електроцентралите.

Убедени сме, че с активното участие на Министерството на строителството и строителните материали, Министерството на транспорта, Министерството на външната търговия и собствените ни строителни организации тази задача може да бъде решена успешно.

Второ, съществуват редица трудности в доставката на вносно и местно оборудване за въгледобива и електропроизводството. Особени затруднения предизвиква липсата на булдозери и вагони. С това се прекъсват технологичните вериги и се намалява използваемостта на основното оборудване.

Надяваме се, че с помощта на външнотърговските организации и с нарастващото участие на нашето тежко машиностроене тези проблеми ще бъдат решени, като делът на технологичните линии и основните съоръжения, местно производство, ще се увеличава.

Третият голям проблем, особено във въгледобива, е осигуряването на работна сила. В последните години за решаването му бяха приети няколко правителствени документа, но дефицитът на работна сила продължава да съществува. В значителна степен това се дължи на нерешени проблеми в социално-битовите условия за миньорите и преди всичко в недостига на жилища.

Трябва определено да кажем, че не са малко субективните слабости и недостатъци, които ние допускаме в своята работа и които намаляват нейната ефективност. Все още не сме достигнали добра използваемост на наличните основни минни и транспортни съоръжения и на електропроизводствените мощности. Увеличаването на тяхната производителност, въпреки голямата амортизация на част от мощностите, чрез усъвършенстване на социалистическата организация на труда и последователно прилагане на икономическите стимули, които ни предоставя новият механизъм, съдържа резерви, които сега се стремим да разширяваме и използваме докрай.

Недостатъци имаме и при задоволяване на стоковия фонд с качествени брикети и въглища. Полагаме големи усилия главно за намаляване на ситнежа и заздравяване на брикетите. Сега се експериментират специални контейнери за тяхното транспортиране.

Допускаме недостатъци и в грижите за опазването на околната среда. Нарушените от минните работи терени често се възстановяват със закъснение, рекултивацията на земите понякога е некачествена. Допускат се неизправности в електрофилтрите на термичните централи, а това увеличава запрашването на околностите им.

Министерството вижда всички тези нерешени въпроси, съзнава своята отговорност и полага все по-големи усилия за ликвидирането им.

Второто основно направление в развитието на енергетиката е ускореното изграждане на атомните мощности.

През 1974 г. в енергосистемата на България с огромната помощ и съдействието на СССР влезе в експлоатация пър-

вият реактор на атомната електроцентрала край Козлодуй с мощност 440 мгвт, а една година по-късно и вторият. Така нашата страна стана първата на Балканите и една от първите двадесет страни в света, която усвои атомната енергия за електропроизводство.

Решението за развитието на атомната енергетика у нас бе взето фактически далеч преди появата на първите симптоми на енергийната криза, която накара много по-напреднали страни да се ориентират значително по-късно към използването на атомните мощности.

„Линията на Централния комитет на партията за развитие на атомната енергетика — подчерта другарят Тодор Живков — е правилна линия. Тя произтича от изискванията на научно-техническата революция и от потребностите на строителството на зряло социалистическо общество... За наша радост и наша гордост — каза той — върху българска земя атомът ще служи единствено за мирно съзидание, за творчество, за светлина“.

Днес България е на четвърто място в света, след Швейцария, Швеция и Белгия, по относителния дял на атомната електроенергия в общото електропроизводство на страната.

Остават броени дни до влизането в строя на третия реактор в атомната електроцентрала „Козлодуй“ с мощност 440 мгвт, а до края на 1981 г. — и на четвъртия със същата мощност.

Искам да ви информирам, че българската атомна централа вече близо пет години от пускането ѝ е един от най-сигурните и стабилни източници на нашата енергийна система. Годишната използваемост на инсталираните ѝ мощности през 1979 г. надхвърля 7000 часа, като по този показател тя превъзхожда всички европейски атомни електроцентрали.

В нашата програма сме си поставили за цел през следващото десетилетие и по-нататък атомната енергетика да се развива с ускорени и изпреварващи темпове в сравнение със средните темпове в промишлено развитите страни.

През 1984—1985 г. в атомната електроцентрала „Козлодуй“ ще се въведе пети реактор с мощност 1000 мгвт. Това ще бъде първият 1000-мегаватов реактор, монтиран във външните граници на Съветския съюз. Предвижда се към 1987—1988 г. да влезе в строя и 6-ти реактор с 1000 мгвт, а в края на осмата петилетка трябва да започне изграждането на площадка за нова атомна централа, в която ще продължи усвояването на други блокове с мощност по 1000 мгвт. Или след 1984 г. в енергийната система ежегодно ще влизат по 500 мгвт нови мощности с атомен произход.

Вие виждате, че се касае за една наистина внушителна атомна програма. Това е световна тенденция. Ако през

1975 г. производството на атомна енергия в света е под 1 на сто от общото електропроизводство, през тази година се очаква да достигне почти 4, а към 2000 г. — 13 на сто.

За нашата страна този дял сега е около 20 на сто, през 1985 г. ще нарасне на 28, а към 1990 г. — 40 на сто.

Изпълнението на атомната програма показва, че и тук главният проблем е в доставката на съоръженията, изпълнението на строително-монтажните работи и своевременната подготовка на кадрите за бъдещите мощности. Трябва да кажем, че всяко закъснение в изпълнението на тези стратегически задачи може да доведе до необвързване на горивно-енергийния баланс на страната с много тежки последици за цялата икономика.

Специално ще спра вниманието ви върху третото основно направление за развитието на енергетиката. Става дума за повсеместни икономии, за повишаване на енергийната ефективност на първичните енергоресурси и най-рационално използване на енергоносителите както в народното стопанство, така и в бита и ежедневната дейност на всеки гражданин.

Отново бих искал да направя паралел със световните тенденции и да подчертая, че това направление за обвързване на енергийния баланс придобива все по-голяма тежест в енергийните програми и на най-богатите с ресурси страни.

За всяка страна съобразно наличностите на собствени ресурси, темповете на изразходването им и възможностите за внос пътищата за обвързването на енергийния баланс са различни. Има обаче един принцип и той е общовалиден. Енергийната криза от 70-те години показва преди всичко, че океанът от енергия не е безграничен. Тя напомни някои позабравени истини — че невъзобновяемите ресурси — въглищата и нефтът, принципно са ограничени, че Слънцето е не само прастар, но може да бъде и най-нов източник на енергия, че разточителството съвсем не е признак на охолство, както и че „икономията не е майка на мизерията“. Икономията и икономиката, както казват специалистите, не са само думи с общ корен. Те са неделимни една от друга като причина и следствие, като основа и връх.

На съвременния етап грижата за икономията на суровините, материалите и енергията е задължение на цялото общество. Повишаването на енергийната ефективност е комплексен междуетраслов стратегически проблем на нашето развитие. Високата енергийна ефективност е икономия на национален доход. С особена сила това беше изтъкнато на Единадесетия конгрес на Българската комунистическа партия, на Юлския пленум от 1976 г. и на Националната партийна конференция. През последните години се разгърна значителна дейност в това направление. На Министерството на

енергетиката са дадени права да координира и контролира дейността по повишаване енергийната ефективност на народното стопанство. Създаден е съвет по енергийната ефективност с представители на различните ведомства и институти, изградени са държавна и районни инспекции за енергиен контрол. Сформирани са специализирани енергийни комисии към изпълнителните комитети на окръжните народни съвети.

Работата по повишаване на енергийната ефективност се поставя на все по-широка обществена основа. Под ръководството на Националния съвет на Отечествения фронт се разгръща всенародно движение за пестеливо и ефективно използване на енергията и горивата. Ежегодно се организира национален конкурс за икономия на горива и енергия. Въведе се лятно часово време. Създаде се научно-производствен комбинат „Промислена енергетика“, който решава задачи, свързани с цялостното рационализиране на енергопотреблението, и др. В резултат на тази дейност само през 1979 г. в народното стопанство бяха спестени около 450 млн. квтч електроенергия и 350 хил. т у. г. в повече от заложеното снижение в насрещните планове.

Налице е трайна тенденция към намаляване енергоемкостта на националния доход.

Тъй като самото Министерство на енергетиката е голям потребител на горива и енергия, постаряхме се преди всичко да организираме пестеливото им използване в „собствената си къща“. Намалено е производството на електроенергия от централите на мазут и газ за сметка на производството от централите на местни въглища. Понижен е специфичният разход на горива за произведен киловатчас с 15,5 г у. г. спрямо 1975 г. Засилва се тенденцията за намаляване на разходите за собствени нужди в централите и загубите при преноса и разпределението на електрическата енергия.

Не може да се каже обаче, че постигнатото е достатъчно. Общата полезна използваемост на енергията и горивата у нас е все още сравнително ниска. В редица основни производства специфичният разход на енергия и горива е с над 10 — 12 на сто по-висок от този показател в напредналите страни.

Значителни са преразходите на енергия и енергоресурси при процесите на сушене в селското стопанство. С относително нисък коефициент на полезно действие работят немалка част от промишлените и отоплителните парни котли. В много лошо техническо състояние се намира голяма част от кондензните стопанства на промишлените предприятия. Все още са големи преразходите на топлина за отопляване на жилища, обществени и промишлени сгради. Нерационално се използва електрическата енергия в комунално-битовия сектор и особено в промишлеността.

Промислените и селскостопанските отпадъци също могат и трябва да намерят приложение като енергоресурси. Засега не се оползотворяват и битовите отпадъци. Недостатъчно е организирано рециклирането на суровини, особено на тези, чието производство изисква голям разход на енергия, като метали, стъкло, пластмаси, хартия и др.

Ето защо съвместно с ведомствата — потребители на горива и енергия, е разработена и съгласувана програма за основните задачи и насоки за повишаване енергийната ефективност през осмата петилетка и до 1990 г., която сега се залага в насрещните планове. Програмата включва голям брой задачи в основните отрасли на материалното производство, чието реализиране ще намали енергоемкостта на самите производства и ще доведе до рационални изменения на структурата на енергопотреблението. Програмата обхваща три основни направления.

Първото е въвеждане на съвременна организация и управление на консумацията на енергоресурсите. Към това направление се отнасят организационно-техническите мероприятия, които осигуряват оптимален режим на работа и готовност на съоръженията при съществуващите технологии. Тези задачи са свързани основно с намаляване на разхищението на енергия и могат да се изпълнят със сравнително малки инвестиции.

Второто направление предвижда енергийно усъвършенстване на технологичните процеси в химическата промишленост, в металургията, в целулозно-хартиената промишленост, в машиностроенето, в хранителната промишленост, в строителството и строителната промишленост. Големи задачи стоят за използването на вторичните енергийни ресурси.

Третото направление предвижда внедряване на нови по-ефективни технологии и енерготехнологични съоръжения и инсталации.

Характерът на задачите, които се поставят в тази програма, показва, че те трябва да се решават на базата на най-новите технически постижения и със съвместните усилия на всички ведомства, цялата промишленост, транспорта, строителството, селското стопанство, обществените организации, на всеки гражданин. Всички трябва да се проникваме все повече от убеждението, че въпросът за икономията на енергия и горива е дело на целия народ. При това нито за момент не трябва да се забравя, че става дума не за ограничение на потреблението на енергията, а за пестеливата и ефективна употреба.

Другарки и другари! В своя отчет искам да ви запозная и с нашата дейност в още две направления с голямо социално значение, които опират до ежедневните нужди на все-

ки български граждани. Това са въпросите на топлофикацията и качеството на електроснабдяването до последния потребител.

Централизираното топлоснабдяване в нашата страна освен столицата обхвана през последните 10—15 години и редица градове като Перник, Плевен, Враца, Шумен, Русе, Пловдив и др. Топлофицираните апартаменти достигнаха 185 хиляди, а заедно с обществените сгради, приведени към апартаменти — 290 хиляди.

Изграждането на централизираното топлоснабдяване има редица икономически, екологически и социални предимства. Комбинираното производство на електро- и топлоенергия осигурява икономия на първични ресурси, замяна на дефицитните вносни течни горива с местни, подобряване на чистотата на населените места.

Програмата предвижда разширяване на централизираното топлоснабдяване през следващите 10 години. През 1985 г. топлофицираните апартаменти ще достигнат 400 хил., а през 1990 г. — 830 хил. В по-далечно бъдеще проектираме използването и на атомни източници за топлофикационни цели.

През седмата петилетка започнахме да развиваме още една дейност, пряко свързана със замяната на дефицитните класически енергоресурси. Създаден бе научно-производственият стопански комбинат „Нови енергийни източници“, който има задачата да организира разработката и усвояването на неконвенционалните енергийни ресурси, като слънчевата, геотермалната енергия и др.

Благоприятното географско разположение на нашата страна и подходящият климат създават много добри условия за използване на Слънцето като енергиен източник. В сферата на туризма — в курортни комплекси и обществени сгради — вече се изграждат инсталации за използване на слънчевата енергия за затопляне на вода.

Започна използването и на различните видове отпадъчни енергии и вторични енергоресурси. Ние се надяваме на по-голям интерес у всички ведомства към приложението на слънчева енергия за задоволяване на техни нужди.

Електроенергийната система на България днес прехвърля границите на страната. Сега имаме връзки със Съветския съюз, Социалистическа република Румъния, Социалистическа федеративна република Югославия и Република Турция, като предстои свързването ни и с енергосистемата на Гърция.

Само по електропродовода „Дружба“ между нашата страна и СССР годишно получаваме 4,5 млрд. квтч електроенергия.

Енергийните мостове между Народна република България и другите страни са важен фактор за развитието на добро-

съседските отношения на Балканите, за укрепване духа на Хелзинки.

В отчета си подчертах, че енергийната система разполага с необходимите електропроизводствени мощности за пълно задоволяване на енергийните потребности на страната. Тяхното препасяне до потребителите обаче може да става с по-малко загуби и с по-ефективно потокоразпределение, ако се ускори изграждането на мрежата 400 KV и преди всичко на мрежите с ниско напрежение. Това обаче е затруднено главно поради недостиг на работна ръка и механизация. Чувствуваме остра нужда и от специализирана транспортна техника за аварийно-ремонтните работи в трудно достъпните терени.

Разпределителните уредби на централите и подстанциите се обзавеждат главно със съоръжения на нашата електротехническа промишленост. Трябва да кажем, че тяхното качество все още не отговаря на порасналите изисквания, а и капацитетът на производството им е недостатъчен.

Другарки и другари! През изминалата година усилията на Министерството на енергетиката и ръководствата на стопанските организации бяха насочени към създаването на най-благоприятни условия за преустройство на работата върху основата на изискванията на действащия икономически механизъм. Това създаде реални предпоставки за разширяване самониициативата на стопанските организации, комбинатите и техните поделения, за разгръщане на творческите сили на трудовите колективи в борбата за изпълнение и преизпълнение на насрещните планове. Резултатите, които постигнахме досега, ни дават основание да доложим, че задачите на енергетиката, поставени в седмия петгодишен народностопански план, ще бъдат изпълнени.

Основната задача — да задоволяваме своевременно и ритмично пуждите на народното стопанство и населението с топлинна, електрическа енергия и горива — се изпълнява.

Разбира се, би било пресилено да твърдим, че нямаме пропуски и недостатъци, че всичко върви, както трябва. Напротив. Имаме редица нерешени докрай въпроси и слабости, които виждаме и които ни тревожат.

Съзнаваме отговорностите си като министерство, ръководство и моята като министър. Повишаваме постоянно собствените си изисквания и правим нужното за отстраняване на пропуските и слабостите. Защото енергетиката е пред лицето на цялата общественост, тя е в дома на всеки българин. За нас основното е да осигурим енергийните нужди на последния консуматор, а пред него ние сме още в дълг. Все още има граждани, които не получават енергия с необходимите качества, особено що се отнася до нивото на напрежението.

Ежегодно се инвестират значителни средства за изграждане на нови разпределителни подстанции, трафопостове и мрежи ниско напрежение. Полагат се големи усилия за подобряване на съществуващите и за повишаване качеството на обслужването им на базата на комплексна бригадна организация на труда.

Трябва обаче да отчетем, че мрежите ниско напрежение, както вече казахме, все още са недостатъчни. Съществува неравновесие в изграждането на преносните и на разпределителните мрежи. За това има съществено значение и увеличената в последните години консумация на електроенергия в бита, която претоварва някои райони на населените места и създава смущения в електроснабдяването.

Министерството полага големи усилия за премахването на тези неизправности. Нанстина е недопустимо да имаме достатъчно производствени мощности и същевременно случан на лошо електроснабдяване. Това ни задължава да обърнем още по-голямо внимание на изграждането на районните мрежи за подобряване качеството на електрозахранването.

Недостатъци се допускат и в обслужването на потребителите както в поддържането на електромерното стопанство, така и в наикасирането на сумите за електро- и топлоенергия. Тези трудности постепенно преодоляваме, като се борим срещу субективните недостатъци, подобряваме организацията и използваме съвременните средства, които ни предоставя електронноизчислителната техника.

Големи са задачите и отговорностите на министерството за осигуряване на потребностите от топлинна енергия. В топлофикацията имаме още много нерешени проблеми, които основателно продължават да бъдат недоволство. На места топлопреносната мрежа е в лошо техническо състояние и това става причина и за повреди. Макар че много топлопреносни линии са амортизирани, те все още се употребяват. Ние взимаме сериозни мерки за своевременното завършване на ремонтите и за подобряването на техническото състояние на топлопроводите.

В проектирането и строителството на нови сгради обаче са нужни повече специални мерки за подобряване на тяхното топлоизолационно състояние.

Искам да ви уверя, другари народни представители, че ние не преставаме да полагаме грижи за отстраняването на всички слабости, които пречат на нормалната производствена дейност, на бита и пълноценния отдых на българските граждани. Министерството съзнава своите големи отговорности и ще продължи да полага максимални усилия с твърдост и постоянство за ликвидиране на всичко, което хвърля сянка върху успехите и усилията на нашите трудови колек-

тивни за ритмичното и качественото задоволяване на всички енергийни потребности.

Това, което бих искал да подчертая в заключение пред вас, е, че българските миньори и енергетици живеят с пулса на своето време и участвуват активно в неговите творчески делници с висока гражданска ангажираност и политическа зрялост.

Нашите мисли са насочени и към големите политически и икономически задачи, които страната ще решава през осемната петилетка — петилетката на научно-техническия прогрес.

Позволете ми, другарки и другари, от името на трудовите колективи на Министерството на енергетиката да изразя дълбока признателност и благодарност към Централния комитет на Българската комунистическа партия и неговия първи секретар и председател на Държавния съвет другаря Тодор Живков, към правителството на Народна република България, държавните органи и към вас — народните представители, за големите, последователни и непрестанни грижи за развитието на енергетиката, за разбирането и вниманието към проблемите на отрасъла, за неотложното решаване на всички трудности, които спъват това развитие, и да ви уверя, че ние ще посрещнем Дванадесетия конгрес на Българската комунистическа партия с конкретни дела и резултати. Това ще бъде нашият достоен отговор за големите грижи на партията и държавата за динамичния растеж на енергетиката, за нейния непрекъснат възход. Благодаря за вниманието. *(Ръкопляскания)*

Председател д-р Владимир Бонев: За съдоклад от името на Комисията по общественое-икономическото развитие има думата народният представител Димитър Карамуков — заместник-председател на комисията.

Димитър Карамуков: Другарки и другари народни представители! В условията на съвременната научно-техническа революция енергията е един от стълбовете за развитието на производството и транспорта, за издигането на техническото им равнище и за повишаването на тяхната ефективност. Енергията е и един от твърде важните фактори за съвременния бит, за издигане на благосъстоянието на трудещите се, за реализирането на социално-икономическата програма за изграждане на развито социалистическо общество у нас. В развитието на енергетиката, в издигането на нейното техническо равнище, в икономичното и високо ефективно използване на енергийните ресурси, особено при нарастващите трудности по вноса на енергийни горива, се съдържат едни

от важните материално-технически предпоставки за превръщането на осмата петилетка в петилетка на техническия прогрес; за осигуряването на високо нарастване на обществената производителност на труда.

Всичко това определя актуалността и значимостта на обсъждането на дейността на Министерството на енергетиката от Народното събрание на прага между седмата и осмата петилетка.

Постоянната комисия по общественоекономическото развитие обсъди отчета на министъра и намира, че в него правилно са отразени постиженията на нашата страна в изпълнение на дългосрочната стратегия в областта на енергетиката, изработена от партията и правителството след Априлския пленум под ръководството на първия секретар на Централния комитет на партията другарят Тодор Живков. Изтеклият период показва колко далновидна е тази стратегия. В доклада на министъра са посочени успехите в развитието на производствените мощности на въгледобива и електроенергетиката — в изпълнението на производствената програма на тези отрасли, в задоволяването на потребностите на икономиката и населението от въглища, електроенергия и топлина, както и в изпълнението на другите задачи по ръководството на енергийния комплекс. Работата на многохилядни колектив на миньорите и енергетиците следва да се оцени положително.

Енергетиката се развива с изпреварващи темпове, а това е едно от необходимите условия за бързото развитие на цялата икономика. Особено забележителни са постиженията в годините след Априлския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия. По този въпрос в отчета на министъра на енергетиката се съдържа изчерпателна информация.

Научно разработени и практически реализирани са нови технически решения по използването на запасите от нискокачествени лигнитни въглища в района на Марица-изток за производство на електроенергия.

Изградена е и продължава успешно да се развива атомната енергетика.

Провеждат се научноизследователски и експериментални работи по използване на новите енергетични източници със слънчевата и друга термична енергия.

Всестранната помощ на Съветския съюз в проектирането и изграждането на енергийните обекти, в тяхното съоръжаване със съвременна техника и в обучаването на нашите кадри е един от решаващите фактори за успехите на българската енергетика.

За настоящата сесия на Народното събрание по-специално внимание заслужават анализът и оценката на дейността на

националния енергичен комплекс през текущата петилетка в съответствие с решенията на Единадесетия конгрес на Българската комунистическа партия, на Националната партийна конференция и на пленумите на Централния комитет на Българската комунистическа партия през този период от време, както и очертаването на проблемите в тази област през годините на осмата петилетка 1981—1985 година.

През четирите години на седмата петилетка обемът на произведената електроенергия и топлоенергия е нараснал със средногодишен темп 7,23 на сто, а съгласно очакваното изпълнение на плана за тази година или за цялата петилетка ще бъде 7,01 на сто. В последните две години значително нарасна и производството на въглища. Трябва обаче да се изтъкне, че обемът на производството на въглища въпреки неговото нарастване през последните години в стопанския минно-енергичен комбинат „Бобов дол“ е незадоволително.

Разширява се използването на електроенергията в производството — за осъществяване на технологическите процеси и за двигателна сила. Повишава се електровъоръжеността на труда — като един от основните фактори за нарастване на производителността на труда. Все повече електроенергия се използва в комунално-битовия сектор. Последователно провежданата политика за икономично използване на електроенергията води до подобряване на един от показателите за ефективното развитие на икономиката — намаляване на електроемкостта на произвежданата продукция.

Все по-широко навлиза комплексната механизация във въгледобива и по-специално в подземния въгледобив. През тази година 50 на сто от въглищата в подземните рудници ще се добият при комплексна механизация на технологическите процеси.

Характерен белег на нашата енергетика е преимущественото използване на добитите въглища в термоелектрическите централи. Сега 72 на сто от добитите у нас въглища се изгарят на място в крупни топлоелектрически централи за производството на електроенергия. Новите технически решения, както беше отбелязано, разработени и реализирани в производството на електроенергия от нискокалорични лигнитни въглища, получиха признание у нас и предизвикват оправдан интерес в чужбина.

Показателен за техническото равнище на нашата енергетика е високият относителен дял на произведената електроенергия от атомната електроцентраля. Този дял съгласно решенията на Единадесетия конгрес на Българската комунистическа партия трябва да бъде през тази година около 20 на сто. През миналата година той вече е достигнал 19 на сто. Успешно се използва и хидроенергийният потенциал на

страната. В числото на постиженията на нашата енергетика следва да се подчертаят успехите в електрификацията на транспорта, нарастването на броя на топлофицираните жилища и административни сгради, активното участие на България в енергийната система „Мир“ на европейските страни—членки на СИБ, и др.

Успехите на нашата енергетика безспорно са големи и на тях следва да се отдаде необходимото признание от Народното събрание. Заедно с това обаче следва да се обърне внимание на сериозните проблеми, които предстои да бъдат решавани от нашата енергетика със съдействието на съответните компетентни органи и ведомства през следващите години в съответствие със стратегическите задачи на новата петилетка, с основните насоки в развитието на икономиката, съдържащи се в доклада на другаря Тодор Живков пред Националното съвещание от 31 октомври м. г.

Към проблемите с обобщаващо значение за производствената дейност на енергетиката през следващите години се отнася осигуряването на страната (в съответствие с нарастващите нужди на производството и бита) с необходимата енергия, а така също издигането на техническото равнище и повишаването на ефективността на производствената дейност във всички звена на енергийния комплекс. Възлово значение в решаването на тези проблеми има хармоничното развитие на цялата верига: производство на първични енергоносители, производство на електроенергия и топлоенергия, пренос и потребление.

В рамките на така посочените проблеми с обобщаващ характер за бъдещото развитие на нашата енергетика трябва да се обърне по-голямо внимание на:

ускореното изграждане и модернизирането на въгледобивните мощности и най-вече на новите рудници за добив на въглища и преди всичко на главните ни въгледобивни бази — „Марица-изток“ и „Бобов дол“;

усвояването на технологии и производството на съоръжения за по-ефективно използване на нашите въглища за производство на топлоенергия, за замяна на вноса на течни горива;

издигането на равнището на сигурност и рационализирането на технологическите процеси в електроенергийната и топлоенергийната система;

подобряването на състоянието на преносната и разпределителната мрежа, особено за ниското напрежение. Решаването на въпросите за електрическите мрежи с ниско напрежение трябва да стане в близко време, тъй като това е свързано с подобряване бита и отоплението на населението;

подобряването на организацията на труда, повишаване степента на използване на производствените мощности;

повишаването на надеждността в снабдяването на народното стопанство и населението с топлоенергия и електроенергия, с въглища и брикети. Ускоряването на топлофикацията на населените места;

разработването на научнообосновани норми за разход на енергия. Изграждането на информационни системи за потребление на енергия в най-енергоемките производства;

подготовката и преподготовката на кадри в енергетиката и особено на миньорски кадри;

подобряването на социално-битовите условия на работниците в енергетиката, в това число решаването на жилищния проблем, издигане престижа на миньорската професия.

Твърде важни проблеми с обобщаващ характер, свързани с развитието на енергетиката, са и тези по рационалното потребление на произведената електроенергия. Сравнителният анализ на такъв обобщаващ показател, какъвто е енергоемкостта на националния доход и на продукцията за крайно потребление, показва, че нашата страна попада в групата на страните с висока енергоемкост. През последните години започна да действа обратната тенденция, която е благоприятна — количеството на разходваните първични енергоресурси на единица национален доход, макар и бавно, започна да намалява.

Министерството на енергетиката като ръководител на националния енергиен комплекс следва да осъществява методическо ръководство по икономичното използване на енергията във всички сфери на нашата икономика. Икономии следва да се осъществяват чрез усъвършенстване на структурата на произвежданата продукция, чрез усвояване на нови технологии, чрез внедряване в производствените процеси на машини и съоръжения, които консумират относително малко количество енергия за двигателна сила, чрез поддържане в изправност на генериращите и енергоползващите съоръжения. Съществени са резервите по линия на рационалното използване на вторичните ресурси. Разбира се, успешното решаване на проблема за икономично използване на енергията зависи от дейността в това направление от страна на всички сфери на нашето народно стопанство. Важна роля в решаването на тези проблеми има да играе науката и по-специално научните организации в системата на Министерството на енергетиката.

Като се имат пред вид неблагоприятните количествени и особено качествени характеристики на първичните енергоснабдителни у нас, високата фондоемкост и трудоемкост в енергетиката, дългият цикъл на изграждане на мощностите, както и неблагоприятното влияние на световната енергийна криза, проблемът за най-пестеливото използване на енергията

у нас придобива първостепенно значение през следващите години.

Сложният характер на така очертаните проблеми изисква последователно прилагане на програмно-целевия подход при формирането на съответния комплекс от решения и при организацията на изпълнението на тези решения.

Програмата за развитието на енергийния комплекс представлява добра организационна основа за решаването на проблемите на енергетиката и особено ефективното използване на местните енергоресурси в народното стопанство през следващата петилетка. Основните положения на тази програма са намерили място в изготвената програма за научно-техническия прогрес в енергетиката през осмата петилетка — до 1990 и 2000-та година, и в плана по техническия прогрес. Задачата в това отношение на сегашния етап се свежда до конкретизацията на отделните елементи на програмата, до тяхното степенуване и синхронизиране по време, до научно-техническото, материалното и кадровото им обезпечаване и в крайна сметка до организацията на оперативното изпълнение на отделните елементи и на програмата в цялост.

В осигуряване изпълнението на тази програма отговорни задължения имат централните ведомства и най-вече Държавният комитет за планиране, Министерството на строителството и строителните материали, Министерството на транспорта, Министерството на машиностроенето, Министерството на електрониката и електротехниката, Министерството на външната търговия, Комитетът по труда и др. Особено отговорна е ролята на Министерството на енергетиката в изпълнението на тази програма, и то не само поради това, че министерството е главен организатор и изпълнител на програмата, но и поради широките пълномощия, които то има.

Другарки и другари народни представители! Позволете ни да изразим увереността, че Министерството на енергетиката, неговият многохиляден колектив в тясно сътрудничество с другите ведомства успешно ще решава и занапред проблемите по развитието на родната енергетика, за благо-
то на нашия народ.

Комисията предлага на вниманието ви проект за решение по отчета на министъра на енергетиката.

(Проекторешението — приложение № 4, I)

Председател д-р Владимир Бонев: Обявявам 25 минути почивка. Заседанието ще продължи точно в 17,30 часа.

(След почивката)

Председателстващ Николай Георгиев: Другарки и другари народни представители! Работата на нашето заседание продължава.

Преминуваме към разисквания по отчета на министъра на енергетиката.

Има думата народният представител Пандо Ванчев.

Пандо Ванчев: Уважаеми другарки и другари народни представители! Проблемите на енергетиката възбудят човечеството от най-древни времена, но те придобиха невиждана острота днес, в епохата на научно-техническата революция.

Ние можем само да се възхищаваме на прозорливостта на великия Ленин и на неговата гениална формулировка: „Комунизъм — това е съветска власт плюс електрификация на цялата страна“. Както много негови мисли, така и тази се превърна в голяма и целенасочена политика.

Радостно е, че и малка България отрано тръгна по този път. Още в зората на социалистическото ни развитие, веднага след 9 септември 1944 г., вождът и учителят на българския народ Георги Димитров даде ясни и принципи указания по този въпрос. Но истинското, практическото развитие на българската енергетика настъпи едва след Априлския пленум. Това развитие се разгърна на ширина и на дълбочина и даде своя значим принос за бурния възход на нашата прекрасна социалистическа родина.

Ние сме щастливи, че имаме възможност да бъдем не само свидетели, но и непосредствени участници в изграждането на реалния социализъм у нас и може би затова така добре разбираме какво означава родната ни енергетика за икономическия и за духовния живот на страната.

В своя отчет министърът на енергетиката другарят Тодориев припомни примитивното състояние на енергийната база на страната преди 9 септември 1944 г. и посочи големите успехи в развитието на отрасъла, постигнати главно благодарение на правилната техническа политика, на беззаветния труд на хилядите български енергетици и на безкористната братска помощ на Съветския съюз.

Рационалното зърно на отчета обаче не е в историческата хронология на успехите. То е в анализа на доклада, който ни направи съпричастни на голямата политика и стратегия, така точно и ясно формулирани от Централния комитет на Българската комунистическа партия и лично от другаря Тодор Живков и дадени като генерална линия за развитие на българската енергетика след 1960 година.

Днес Министерството на енергетиката се представи пред нас в светлината на своите проблеми и задачи, грижи и успехи, които съдокладът на комисията допълни и донясни.

Въпросите на енергетиката у нас имат отношение не само към народното стопанство. Те засягат всеки български гражданин, който протяга ръка да включи светлината в своя дом. И едва ли има българин, строител на социализма, който да не се радва на успехите на родната ни енергетика.

Остана далеч времето, когато с възмущение следяхме съобщенията по радиото и вестниците, че и най-отдалечените села едно след друго се включваха в енергийната система и безвъзвратно заличаваха спомените за мъждукащата светлина на опушените газени лампи и фенери.

Днес цяла социалистическа България свети с блясъка на своите хиляди мегавата инсталирани енергийни мощности и енергетиката ни нанстина се превърна в отрасъл с изключително значение за изграждането на всички сфери от материалния и духовния живот на страната. Това е наша основателна радост и законна гордост.

Разрешете ми, уважаеми другарки и другари народни представители, да спра вниманието ви само на някои важни въпроси от проблемите на социалистическата ни енергетика.

Енергийната криза на Запад още не е отшумяла. Тя предизвиква сериозни смущения в икономиките на много западни страни, а страхът от недостиг на енергия и горива обхваща едновременно както правителствата, така и крупните преработвателни монополи и на най-развитите капиталистически държави. Нещо повече. Много видни учени и специалисти на Запад авторитетно обявиха тревожната констатация, че човечеството е изчерпало вече своите енергийни ресурси. На този песимистичен фон и в условията на невидждана досега световна енергийна криза безкризисното развитие на енергетиката на малка социалистическа България е факт с особено, с много голямо вътрешнополитическо, стопанско и международно значение. И когато говорим за априлската линия в действие, тя твърде ярко се очертава в резултатите от нейното претворяване в енергетиката. Ние не само задоволяваме собствените си потребности, но и изнасяме електроенергия в съседните ни страни. Какво по-убедително доказателство за далновидността на нашата научно-техническа и икономическа политика, за стратегията на развитието на българската енергетика, които лично другарят Тодор Живков така вечно очерта, а Министерството на енергетиката успешно претвори в живо дело.

Тези положителни резултати на социалистическата ни действителност говорят сами за себе си, не остават незабелязани и в деловите среди вече се говори за български опит в развитието на енергийните системи.

Природата е надарила китна България с много красоти, но тя не е била щедра на енергийни ресурси. Нямаме соб-

ствен неф и газ, нямаме каменни въглища, нямаме други богатства. Планините са бедни на пълноводни реки. Тогава как така стана, че малка България успя да осигури на всеки свой жител по 4400 киловатчаса годишно електрическа енергия? Кои бяха направленията по пътя към днешните успехи?

Първото направление, правилността на което животът категорично потвърди, бе развитието на термоцентралите на базата на разгърнато собствено въгледобивно производство, максимално използване на нискокалоричните въглища и внедряване на най-нови технологии за тяхното изгаряне.

Имаше много колебания, но имаше едно смело, компетентно партийно ръководство, което реализира голямата идея за изграждане на нашите термоцентрали с нискокалорични въглища и тази идея напълно се оправда. Може да се каже, че няма друга страна, която да е решила да изгражда своите термоцентрали с толкова нискокалорични въглища и която да е получила такъв ефект. Ето го дръзновенето, ето я силата на смелото решение, ето го и разумният риск: да прогнозираш, да създадеш и да внедриш своя собствена най-нова технология за оптимално използване на въглища с толкова ниски топлинни характеристики, така че светът да се заинтересува и да заговори за това.

Следващото стратегическо направление трасира пътя за ускорено развитие на атомната енергетика. В това отношение ние имаме вече завоювани добри позиции. В Първа атомна край Козлодуй работят вече два реактора по 440 мегавата. В близко бъдеще ще влязат в действие още два реактора, а през следващата петилетка ще се пуснат още два, но значително по-мощни — по 1000 мегавата. Това са големи, широки крачки по пътя към мирното използване на атома за благоденствието на нашия народ.

Тук е мястото да се отбележи, че развитието на българската атомна енергетика както досега, така и в бъдеще е немислимо без сътрудничеството ни със Съветския съюз, без българо-съветската дружба. Трябва да отдадем дължимото на изключително високото качество на съветските специалисти-енергетици и на съветската енергийна промишленост. Трябва да отбележим и всеотдайния труд и завидните способности на сплотения колектив българи-енергетици, които в кратки срокове талантливо и умело овладяват тези сложни съоръжения. Атомните ни централи работят вече години наред бездефектно и безаварийно и показват своето техническо превъзходство пред атомните централи на такива напреднали страни като САЩ. Това е и един от най-важните фактори за качеството и стабилността на нашата енергийна система.

Другото стратегическо направление обхваща комплексното използване на хидроенергийните ресурси. Нямаме пълноводни реки и затова сме принудени да събираме бистрите води на всеки високопланински ручей, на всяка снежна речичка, да ги доведем по тунели и канали до язовирите и да изграждаме системи от водноенергийни каскади и подземни централи.

Тук особена роля имат водните електроцентрали с помпено-акмулиращо действие. Това е най-перспективният начин у нас за регулиране на неравномерното потребление на електроенергията през деня и нощта и за комплексно използване на хидроенергийните мощности. Първенец на нашата хидроенергийна политика сега е вторият етап на каскадата Белмекен—Сестримо, която се изгражда като режимен регулатор и производител на евтина електроенергия. А в близко бъдеще ще започне изграждането и на помпено-акмулиращата централа „Чаира“. Перспективата тук е ясна: постепенно усвояване и комплексно използване и на другите наши водни източници.

Очевидно основната цел на Министерството на енергетиката и в следващите години ще бъде оптималното и безконфликтното осигуряване на народното ни стопанство и на българските граждани с електрическа и отоплителна енергия, като се имат пред вид не само нуждите на потреблението, но и екологическият баланс на страната.

Но очевидно е също така, че пътят на Министерството на енергетиката към постигане на тази голяма цел е безконфликтен. Успехите са налице, но и грижите и трудностите не са малко.

Констатацията, че днес Народна република България вече разполага с необходимата енергийна база и с достатъчно електропроизводствени мощности, има особена тежест и не може да бъде демобилизираща. Това личи и от самокритичния дух на отчета, който ме улеснява да не повтарям слабостите и недостатъците, съществуващи все още в електроснабдяването на гражданите. Не ще се спирам нито на аварияте, нито на организационните трудности при заплащането на консумираната енергия. Разрешете само да обобща мислите, породени от докладите, и да ангажирам вниманието ви върху следните по-съществени неща.

Вече се забелязва известно противоречие между постигнатите успехи в развитието и в производството на електрическа и топлинна енергия и тяхното ефективно използване. Ние се гордеем, че България даде пример на света за най-рационално изгаряне на нискокалорийните въглища, за добив на енергия. Едновременно с това изоставаме от другите страни по отношение на ефективното, на икономичното използване на произведената енергия. Отстраняването на това

противоречие означава, че ние бихме могли със същата материално-техническа и ресурсна база да получим и да оползотворим много повече енергия.

Рационалното решаване на този въпрос е в пряка връзка и с производството на нови видове и типове електрически домакински уреди, и с топлинната изолация на сградите. При сегашното състояние на нещата от 30 до 40 на сто от топлинната енергия се губи безвъзвратно. Тук се крият големи резерви, защото само през пролуките на неуплътнената дограма на прозорците и вратите на сградите излита 20—30 на сто от топлината на едно помещение. Приблизително такъв процент топлина се губи от несъвършената конструкция на домакинските електроуреди, които сега употребяваме.

Другият път към големи икономии на електроенергия, който не е така популярен и е известен на сравнително тесен кръг специалисти, води към инфраструктурата на Министерството на енергетиката. Както се изнесе и в отчета, най-големият консуматор на електрическа енергия и горива е самата енергийна система и Министерството на енергетиката има вече сериозни постижения в тяхното по-пестеливо използване.

Много навременно и ефективно е решението да се използват пълноценно свободните мощности на водните централи през нощта за акумулиране на енергия, която да се изразходва рационално през деня.

Тук има още един много съществен момент: добивът на въглища трябва да бъде напълно синхронизиран с производството на електроенергия. Това е технически и организационен въпрос и неговото правилно решение изисква пълно осигуряване с необходимите човешки и материални ресурси. В противен случай всяко нарушение на баланса между добива на въглища и потребностите на електроцентралите ще води неминуемо пряко и косвено до неефективно използване на производствените мощности.

Независимо от големите производствени успехи или може би именно тези успехи задължават ръководството на Министерството на енергетиката да концентрира още повече знанието и уменията на своите специалисти върху смисъла и практиката на енергийното обслужване, защото това е второто противоречие между добре организираното производство и недостатъчно добре организираното обслужване на консуматорите на електрическа енергия. Тук е мястото да се отбележи комплексният характер на тази задача. Нейното решаване не може да бъде предоставено само на Министерството на енергетиката. Необходимо е активно да се включат и много други министерства от производствената и от обслужващата сфера, като се има пред вид, че особеното, характерното в обслужването с енергия е непрекъснатостта

на процеса, неговата надеждност и неговото качество. Нерешените проблеми на енергийното обслужване представляват голямо поле за творчески изяви и стопански успехи.

Съществената роля на енергетиката и природно ограничените ресурси за производството на енергия налагат необходимостта от комплексни рационални и ефективни решения на енергийните проблеми. В това отношение новият икономически механизъм представлява наистина мощен лост за качествено и ефективно управление на енергийната ни система. Колкото по-ускорено и по-машабно се разрешат проблемите за научнообоснованите нормативи, за повсеместното внедряване на бригадната организация, за договорната система, т. е. за практическото внедряване на икономическия механизъм, толкова по-бързо ще се преодолеят и трудностите, за които се говори в отчета.

Няма съмнение, че усвояването на икономическия механизъм в специфичните условия на българската енергетика и нормативното уреждане на някои парлвни моменти от взаимоотношенията с потребителите ще окаже благоприятно въздействие за повишаване на нейната ефективност. Успешното разрешаване на тези проблеми налага час по-скоро да се разработят национални програми за реализация на конкретните задачи. Всяка програма трябва да съдържа всички мерки от проектно-конструкторски, производствен и организационно-управленчески характер, които са необходими за пълното и срочното решаване на задачите.

Въобще може да се каже, че на призова за ефективно производство и рационално използване на електрическата и топлинната енергия у нас трябва да се подчинят усилията и на производителите, и на консуматорите, за да може проблемът и задачите да се решат в най-кратък срок. Това е обективна необходимост. Това е икономически и социално оправдано. От премахването на противоречията ще спечели производителят, ще спечели потребителят, т. е. ще спечели цялото народно стопанство.

Трябва да се каже, че повдигнатите тук проблеми не са нещо ново за нас. Ако се заинтересуваме, ще видим, че по тези въпроси има конкретни и ясни указания от другаря Тодор Живков, има правителствени и партийни решения. Резултатите обаче все още не са такива, каквито искаме и каквито могат да бъдат.

Това бяха мислите, които ме вълнуваха, когато слушах отчета.

Разрешете ми, другарки и другари народни представители, от името на парламентарната група на Българския земеделски народен съюз да изразя нашата дълбока увереност, че Министерството на енергетиката ще разкрие и ще вложи всички свои творчески сили и възможности, за да про-

дължи с ускорени темпове възходящото безкризисно развитие на родната ни енергетика, за благоденствието на скъпата ни Родина, за добруването на българския народ.

Благодаря за вниманието! (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Николай Георгиев: Има думата народният представител Нано Лалов.

Нано Лалов: Уважаеми другарки и другари народни представители! С голямо внимание изслушахме отчета на другар Никола Тодориев за дейността на Министерството на енергетиката и съдоклада на Постоянната комисия по обществено-икономическото развитие на страната. В двата документа по наше мнение обективно са разкрити постиженията на родната енергетика, очертани са и перспективите за нейното развитие. Едновременно с това са отразени и основните моменти от дейността на трудовите колективи в изпълнение на големите и отговорни задачи, които произтичат от решенията на Единадесетия конгрес и Националната партийна конференция.

На всички е известно, че в нашия Врачански окръг, на историческия Козлодуйски бряг успешно работи първата у нас и на Балканите Атомна електроцентра. Това ми дава основание да разкажа по-подробно за усилията на трудовите колективи от атомния енергиен комплекс, за техните достойни дела, да спра вашето внимание на някои нерешени проблеми и да изкажа свои съображения.

Когато говорим за развитието на родната енергетика, веднага трябва да отбележим колко прав бе Централният комитет на нашата партия и лично другарят Тодор Живков, че още през 1969 г. този въпрос бе обсъден на специален пленум на Централния комитет на партията. Взеха се важни решения, очертаха се икономическите и социалните преимущества от развитието на атомната енергетика в нашата страна. Животът потвърди правилността на тези решения. Потвърди ги и последният пленум на Централния комитет на Комунистическата партия на Съветския съюз. В своето слово, произнесено на пленума, другарят Леонид Илич Брежнев с голяма острота говори за необходимостта от по-нататъшното развитие на съветската енергетика на основата на усъвършенстване на атомни енергетични мощности. Ако това е така за Съветския съюз, който разполага с неизчерпаеми природни енергетични ресурси, то с още по-голяма сила важи за нашата страна.

Другарки и другари, като че ли вчера бе 4 септември 1974 г., когато нашият пръв партнен и държавен ръководител другарят Тодор Живков обяви Атомната електроцентра за открита. Вече над 31 милиарда киловатчаса електро-

енергия с атомен произход постъпиха в енергийната система на страната. Радостно е да се отбележи, че Атомната електроцентрала още на 25 август тази година изпълни петилетната си производствена програма по всички показатели и до края на годината ще произведе 1 милиард и 400 милиона киловатчаса енергия допълнително. Колективът заема челно място в страната по икономия на суровини и материали. На базата на разработки на наши и съветски специалисти за оптимизация на горивните кампании се постигнаха значителни икономии на ядрено гориво. Освен това само икономията на електроенергия за собствени нужди възлиза на 75 милиона киловатчаса за петилетката. Задълбочава се интеграцията с наши и чужди научни институти.

Постигнатите резултати са плод на неуморните усилия на трудовите хора от централата, на техния постоянен стремеж да претворят на дело решенията на партията за създаване на образцова социалистическа организация на труда, за най-пълно използване на инсталираните енергийни мощности и топлинни ресурси, за повсеместна интелектуализация на производството.

Когато говорим за успехите на трудовите колективи от Атомната електроцентрала, не е възможно да отминем ролята на съветските хора, на съветските специалисти, за нейното изграждане и експлоатация. Това е конкретна проява на българо-съветската дружба и на политиката на Българската комунистическа партия за най-тесна интеграция с великия Съветски съюз. Ето защо законна е гордостта на трудовите хора от Врачански окръг, че днес там се пише част от новата история на българо-съветската дружба. И ако все пак някъде по света има някой, който не вярва в нейното съществуване, в нейните прекрасни резултати, то трябва да бъде изпратен в Козлодуй. Не да участва в крупни мероприятия, а да почувствува, да види с очите си прекрасните взаимоотношения между нашите трудови хора и съветските специалисти, да послуша с удоволствие разговорите между тях на звучния българо-руски език. И той непременно ще се превърне в убеден пропагандатор и радетел за дружба със Съветския съюз. Плод на тази дружба са изграждащите се и нови енергетични мощности, част от които трябва да влязат още до края на 1980 г.

Другарки и другари! На Юлския пленум на Централния комитет на партията от тази година бе упражнена критика за застрашителното изоставане в изграждането на пуска на трети енергиен блок. Критиката бе справедлива, тя правилно се оцени както от централните ведомства, имащи отношение към изграждането на Атомната електроцентрала, така също и от окръжното ръководство.

Ние чувствуваме големите грижи, които полага Централният комитет на партията за изграждане на новите енергийни мощности в Козлодуй. Само за последните няколко месеца на посещение в централата бяха трима членове на Политбюро на Централния комитет на партията: месец юли — др. Станко Тодоров, месец септември — др. Тодор Божинов, месец октомври — др. Александър Лилев. По време на тези посещения обстойно бяха анализирани проблемите по изграждането и пуска на трети и четвърти блок, както и по заличаване строителството на новия тип енергоблокове с единична мощност 1000 мегавата. Набелязаха се конкретни практически мерки и се определиха задълженията на министерствата, централните ведомства и окръжното ръководство.

В резултат на взетите мерки, ползвайки богатия съветски опит, колективите от Атомната електроцентраля преустрои своята работа по нов график, обезпечен до голяма степен с необходимите ресурси от окръга и страната. Графикът в момента се изпълнява успешно. Налице са всички предпоставки трети енергиен блок да влезе в експлоатация в определения правителствен срок. И това ще стане при условие, че централните ведомства, ръководството на окръга и трудовите колективи изпълнят задълженията си докрай.

Прекрасните резултати от работата на първи и втори блок, предсрочното изпълнение на петилетната програма по всички показатели, решимостта на трудовите хора от Атомния енергиен комплекс за навременно въвеждане в експлоатация на трети блок са техният принос за достойна среща на Дванадесетия конгрес на славната Българска комунистическа партия.

Другарки и другари! Дотук спрях вашето внимание на експлоатацията на действащите атомни енергетични мощности и проблемите по изграждането на трети блок. Както вече отбелязахме, в процес на изграждане е четвърти блок с пусков срок 1981 г. Ние искаме да подчертаем обаче пред Народното събрание, че състоянието по изграждането му е повече от тревожно. По мнение на съветските специалисти изоставането надхвърля половин година и за неговото преодоляване са необходими изключителни мерки от страна на Министерството на строежите и строителните материали.

Тези въпроси са обсъждани многократно както на обекта, така и в София, и добре се знае какво трябва да се направи. На първо място това означава незабавно удвояване на монтажниците на строителната площадка. Почна строителството и на петия енергоблок с единична мощност 1000 мегавата. Проблемите с неговото изграждане са много. Вероятно ще е необходимо да се приеме специално министерско постановление за третия етап от разширението на централата. За мащабността на това разширение говори и фактът, който беше

подчертан в доклада на другаря Тодориев, че в края на деветата петилетка Атомната електроцентрала в Козлодуй трябва да произвежда около 40 на сто от електроенергията на страната, а това представлява над 70 на сто от днешното електропроизводство в цяла България.

Другарки и другари народни представители! Накрая искам да поставя и втора група въпроси, които влияят не пряко, но съществено върху нормалната работа както по изграждането и по експлоатацията на Атомната електроцентрала, така и върху бита и живота на хората, които работят там.

През 1974 г. с Решение № 700 на Секретариата на Централния комитет бяха задължени Държавният комитет за планиране, някои министерства и окръжният народен съвет — Враца, да разработят предложение за организиране на производствени дейности за използване на свободната женска работна ръка в гр. Козлодуй. Независимо от многократно проведените срещи и разговори решението не се изпълни. Министерството на енергетиката разкри филиал на научно-производственото предприятие „Техенерго“, което обаче бавно набира темп и по наше мнение не решава изцяло въпроса. Ето защо ние смятаме, че ще бъде правилно и настояваме компетентните органи отново да се върнат към този въпрос и предприемат практически мерки за пълното му решаване в най-близко време с оглед перспективата на Атомната електроцентрала.

Другият момент се отнася до изграждането на необходимата териториално-битова сфера в Козлодуй. В гр. Козлодуй е направено немалко за последните седем-осем години. Нас ни радват мащабите на културно-битовото и жилищното строителство в града. Но веднага искам да добавя, че то определено изостава в сравнение с темповете на изграждане на новите мощности и не отговаря на предъявените изисквания на Атомния енергиен комплекс, на хората, работещи сега и които ще работят в бъдеще там.

В този смисъл правя следното предложение: целесъобразно ще бъде в постановлението на Министерския съвет, което ще се приеме за изграждането на пети и шести енергиен блок, да се включи и комплексното изграждане на гр. Козлодуй, за да израсне той като достоен паметник на българо-съветската дружба.

Другарки и другари народни представители! Като споделяме всички тези проблеми, свързани с развитието на Атомния енергиен комплекс, ние си даваме ясна сметка за ролята и голямата отговорност на окръжното партийно и държавно ръководство за тяхното решаване. Ние ще полагаме необходимите грижи, както и досега, ще правим всичко възможно,

ще даваме зелена улица за решаване на отговорните задачи, които поставя пред нас Централният комитет на Българската комунистическа партия в това направление, с което ще дадем нашия принос за изграждане на енергийната мощ на нашата родина — Народна република България. (Ръкопляскания)

Председателствуваш Николай Георгиев: Има думата за изказване народният представител Сава Дълбоков.

Сава Дълбоков: Уважаеми другарки и другари народни представители! В отчета на министъра на енергетиката др. Никола Тодориев пред настоящата сесия на Народното събрание се прави задълбочен и критичен анализ на дейността на министерството, обхващащ основните проблеми на нашата енергетика. Докладът отразява големите успехи, но не скрива и слабостите и нерешените проблеми, очертава задачите на този водещ отрасъл на промишлеността.

Политиката на Българската комунистическа партия, определяща развитието на енергетиката с изпреварващи темпове, е правилна, ленинска политика. Особено големи грижи и средства бяха отделени за изграждането на съвременна енергийна база след историческия Априлски пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия. В отчета правилно са посочени резултатите от приложението на априлската линия на партията и насоките, дадени от другаря Тодор Живков в тази изключително важна област. Показан е количественият и качественият ръст на енергетиката, който тя направи с внедряването на редица постижения на научно-техническата революция и братското сътрудничество със страните — членки на СИВ, и преди всичко с помощта на великия и могъщ Съветски съюз. В отчета на министъра са изложени постигнатите резултати от използването на местните енергийни ресурси — въглища, води, нефт и природен газ. България е първата страна на Балканите и една от първите двадесет страни в света, която усвои атомната енергия за електропроизводство.

Националният енергиен комплекс, който обхваща целия цикъл от добив на енергоресурси, производство на енергия и пренасянето им до потребителите, успешно ръководи, координира и контролира рационалното и ефективното използване на енергийните ресурси на страната и перспективното развитие на енергетиката. От произведената през миналата година около 33 милиарда квтч електрическа енергия значителна част — 8 556 000 квтч, се изразходва от комунално-битовата сфера. По консумация на жител — този важен показател за културата и бита на народа — нашата страна е достигнала почти средното равнище на Европа и е надми-

нала повече от два пъти средния разход на жител в света, като е изпреварила своите балкански съседи, а също и някои развити страни.

Възможностите за осигуряване на народното стопанство с енергийни ресурси в близките години и в по-далечно бъдеще не са големи. Известно е, че България е бедна на енергийни ресурси. Средно на жител в света запасите от класически горива (въглища, нефт и газ) и водноенергийни ресурси са около осем пъти по-големи, а за страните от Съвета за икономическа взаимопомощ са близо 50 пъти по-големи от нашите запаси.

Световната енергийна криза през последните години доведе до рязко повишаване на цените на горивата и недостиг на течни горива. Цената на нефта на международния пазар нарасна над 10—12 пъти. Макар и в по-малка степен, се увеличиха цените на горивата и енергията и на социалистическия пазар. Всичко това показва колко големи са усилията на нашата страна за задоволяване на енергийните потребности както с най-рационално използване на собствените ни ресурси, така и по пътя на сътрудничеството и интеграцията със Съветския съюз и другите социалистически страни. Въпреки това все още съществува разхищение на енергия, не се оценява достатъчно ролята на това народно богатство за развитието на икономиката, за задоволяване потребностите на населението, на всеки дом, на всеки гражданин.

За да се вземат мерки за икономия на енергийни ресурси, през месец февруари 1978 г. Националният съвет на Отечествения фронт, Централният съвет на Българските професионални съюзи, Централният комитет на Димитровския комунистически младежки съюз и Министерството на енергетиката се обърнаха с призив към българския народ за пестеливо и ефективно използване на енергията и горивата. В изпълнение на призива се разгърна всенародно движение за икономия на енергийни ресурси. Проведоха се и се провеждат редица мероприятия от организациите на Отечествения фронт за създаване на трайни навици в населението за пестеливо използване на енергията и горивата. Все по-широко се използват средствата за масова информация за разясняване на правителствените решения в тази област.

С активното съдействие на комитетите и организациите на Отечествения фронт, органите на Министерството на енергетиката и другите организации, под ръководството на Българската комунистическа партия през 1978 и 1979 г. беше реализирана икономия в комунално-битовия сектор около 462 милиона квтч електроенергия, от които от улично осветление над 30 милиона квтч и 450 хил. т твърдо гориво. Увеличи се чувствително потреблението на нощната електрическа енергия.

Резултатите биха били много по-големи, ако своевременно бяха решени проблемите за доставката и снабдяването на населението с необходимите количества електроакумулиращи печки и разнообразни по мощност електрически лампи, двойнотарифни електромери, електрически часовникови механизми и други уреди за ползуване на нощната електроенергия. Както през миналата година, така и сега, тези въпроси все още не са решени.

През последните две петилетки съществуваше известно увеличение по използването на течни горива за отопление. Сега, при завишените цени и недостиг на течните горива, очевидно това е нецелесъобразно и неизгодно. Ето защо правилно в съдоклада на Постоянната комисия по общественоекономическото развитие се обръща внимание, че трябва да се подобри и увеличи производството на местни въглища, да се използват и други източници за отопление на населението. От Министерския съвет са приети редица постановления и разпореждания за ограничаване и ефективно използване на течните горива, но се забавя тяхното изпълнение. Следва да се засилят контролът и отговорността от съответните министерства, ведомства и стопански организации и се осигури изпълнението на приетите решения.

В отчета на министъра на енергетиката се прави тревожната констатация, че е налице диспропорция между въгледобивните и електропроизводствени мощности. Въгледобивът е значително изостанал в своето развитие спрямо нуждите на електропроизводството и населението от въглища и брикети. Това създава големи трудности в снабдяването на топлоелектрическите централни, брикетната фабрика и населението с въглища и брикети. Изоставането на въгледобива, освен че наруши производственият капацитет на брикетната фабрика, влоши и качеството на брикетите, което е обект на постоянна критика от страна на гражданите, изразявана в многобройни жалби, рекламации и писма, някои от които се поместват в печата и се излъчват по радиото и телевизията. Тази критика е основателна, тъй като още по време на извозването на брикетите от фабриката до складовете целостта им се нарушава, поемат влага и бързо се разрушават. Крайно време е брикетната фабрика да заработи с необходимите и по проекта въглища и с пълната си проектна мощност — 1 600 000 тона годишно — да дава качествени брикети за населението. За подобряване качеството на брикетите и за да се удовлетворяват потребностите на населението, следва Министерството на енергетиката и комбинатът „Марица-изток“ да намерят в непродължителен срок технологични решения за подобряване якостните показатели на брикетите.

Сега, когато се разработва народностопанският план за осмата петилетка, трябва да се вземат мерки за цялостно

решаване на въпросите за отопляване на населението с различни топлоизточници.

Повишаването на ефективността на електропотреблението е тясно свързано и с непосредственото използване на енергията и чрез намаляване на загубите по преноса и разпределението в мрежите средно и ниско напрежение. Електроразпределителната система у нас претърпя голямо развитие както в количествено, така и в качествено отношение. Независимо от това обаче тя изостава спрямо нарастването на потреблението, в резултат на което се стига до понижение на напрежението и нарастване на загубите при преноса и разпределението на електрическата енергия. Това занижава качеството на електроснабдяването на населението. В системата на Министерството на енергетиката се затруднява модернизацията и изграждането на нови електроразпределителни мрежи от нередовното доставяне на необходимите материали и съоръжения. Не на последно място трябва да се отбележи, че осигуряването на преносната разпределителна система с местна апаратура не е на равнището на съвременните изисквания в качествено и в количествено отношение. В тази насока пред Министерството на електрониката и електротехниката и някои други министерства стоят отговорни задачи, които трябва по-скоро да бъдат решени.

Необходимо е Министерството на енергетиката да разработи програма за реконструкция и модернизация на електрическите мрежи средно и ниско напрежение по години, която да осигури завършването на реконструкцията примерно до края на осмата петилетка. Министерският съвет трябва да осигури средства по години за изпълнението на програмата за реконструкция и модернизация на електрическите мрежи, подстанции и трафопостове, с което ще се намалят чувствително — около 3 на сто — загубите на електрическа енергия, което се равнява на производството на една голяма електроцентрала.

Проблемите с инкасо, поддържането в техническа изправност на електромерното стопанство и другите услуги на населението не са добре решени. Необходимо е да се намерят и внедрят в практиката по-ефективни методи за ритмичното отчитане и заплащане на консумираната електрическа енергия. Налага се надведомствените органи и Министерството на енергетиката да създадат по-добра организация на труда, да осигурят необходимия брой електромонтьори, транспортни средства, както и нужните материали, инструменти и подходяща база за извършване на бързи и качествени услуги на населението.

За да бъдат успешно решени проблемите, поставени в отчета на министъра на енергетиката и в съдоклада на Постоянната комисия по общественоекономическото развитие,

наред с изграждането на съвременна енергийна база необходимо е да се засили във всички сектори борбата за най-рационално и ефективно използване на енергията и горивата в народното стопанство, да се повишават изискателността и контролът срещу безстопанствеността, разточителството и разхищението на енергия и горива. Да се спазват стриктно партийните и правителствените решения в тази област. С неутрализиращ темп трябва да продължи и масово-политическата работа на Отечествения фронт, на профсъюзите, на Комсомола и други обществени организации, която трябва да достигне до всеки трудещ се, до всеки гражданин и да възпитава трайни навици за пестеливо и ефективно използване на енергията и горивата. Голяма е ролята на обществения контрол, който следва да упражняват обществените организации по месторабота и местоживееене. Техните сигнали и предложения трябва да се вземат под внимание от съответните държавни и стопански органи.

Смятам за целесъобразно Държавната инспекция за енергиен контрол при Министерството на енергетиката да получи по-големи права и самостоятелност, за да обхване и провежда по-ефикасен контрол по рационалното и ефективното използване на енергията и горивата в цялото народно стопанство.

Последователното прилагане на икономическия подход и на новия икономически механизъм в организацията и ръководството на енергетиката несъмнено ще допринесе за подобряване на работата на колективите в този отрасъл.

В заключение позволяете ми да изразя увереност, че под ръководството на партията Националният енергиен комплекс ще постигне нови, още по-големи успехи, ще посрещне достойно Дванадесетия конгрес на Българската комунистическа партия и ще осъществи на практика решенията, които ще приеме настоящата сесия на Народното събрание, а също и големите задачи, които ще се поставят от Дванадесетия конгрес за следващия период на нашето развитие.

Благодаря за вниманието! (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Николай Георгиев: Има думата за изказване народният представител Наска Андреева.

Наска Андреева: Другарки и другари народни представители! В отчета, който изслушахме от министъра на енергетиката др. Никола Тодориев, правилно са очертани състоянието и перспективите за развитието на Националния енергиен комплекс. Изцяло споделям основните направления, по които се решават горивно-енергийните проблеми на страната: все по-интензивното използване на местните енергийни

източници; нарастващото участие на ядрените мощности в структурата на електропроизводството и икономичното и все по-рационално използване на първичните енергоресурси и на енергията.

Със своя априлски курс Централният комитет на Българската комунистическа партия под ръководството на другаря Тодор Живков осигури изпреварващи темпове в изграждането на енергийната база, която създава всички необходими предпоставки за изпълнение на програмата за следващия етап на развитото социалистическо общество в нашата страна. Достатъчно е да спомена овладяването на атомната енергия, както и на нискокалоричните, нискокачествени местни горива за електропроизводство, окрупняването на електропроизводствените мощности в централи с големи единични блокове от 150, 200 и 210 мгвт, създаването на Единната енергийна система с нарастващи нива на напрежение — 110, 220 и 400 киловолта, както и изграждането на енергийни връзки за паралелна работа с енергосистемите на СССР и другите страни — членки на СИВ, и за обмяна на мощности с Югославия и Турция.

България е бедна на природни ресурси. Особено това се отнася за въглищата, които са нискокалорични, с високо съдържание на пепел и влага.

През последните две десетилетия техническото равнище на въгледобива значително се издигна. В подземните рудници делът на механизирания добив от 29,5 на сто през 1975 г. нарасна на 49,5 на сто през 1980 г. Внедри се мощна въгледобивна техника. Съветските механизирани комплекси за добив на въглища от 3 през 1965 г. се увеличиха на 16 през 1970 г. и достигнаха 25 през миналата година. От тях на територията на Хасковски окръг — в Маришкия въглищен басейн — сега работят 15 въгледобивни комплекса и добиват 84 на сто от въглищата. Много от бригадите в комбината са пионери в социалистическата надпревара за постигане на високи производствени резултати. Те са притежатели и на редица национални рекорди във въгледобива. При нас се създаде отличието „хилядник“ за бригада, ежедневно добиваща хиляда и повече тона въглища от работно място. Димитровградските миньори се гордеят със своите шест герои на социалистическия труд.

Започна изграждането на новия рудник „Здравец“, рудникът на бъдещето, който ще дава въглища повече, отколкото всички останали рудници сега, и ще бъде оборудван с най-съвременна високопроизводителна техника. Към него ще се изгради обогатителна фабрика за всички въглища, добивани в басейна. Необходимо е още отсега да се вземат необходимите мерки за по-ускореното му изграждане.

Механизирането на въгледобива спомогна за освобождаването само от стопанския минно-енергиен комбинат „Маришки басейн“ на повече от 2500 работници. Но въпреки широкото прилагане на механизацията делът на ръчния труд в рудниците все още е голям. Наложителен е прелом в интелектуализацията на редица производствени процеси и операции. Решението на Секретариата на ЦК на БКП от месец септември т. г. за подобряване на работата по намаляване на ръчния, физическия, тежкия и непривлекателен труд с голяма сила се отнася най-вече за въгледобива и минното строителство. Независимо от допълнителните мерки, които се взеха в последно време за осигуряване на работна сила за въгледобива, на практика въпросът не е решен.

Освен изтъкнатата в доклада на др. Тодориев необходимост от жилища за миньорите смятам, че трябва да се помисли за намаляване на ръчния труд, да се проведат значителни мероприятия за подобряване условията на труд на миньорите. Необходимо е сега, при разработване плана за осмата петилетка, да се предвидят средства и при реконструкцията и модернизацията на рудниците и на електропроизводствените мощности да се внедряват съвременни технологии, при които ръчният труд изцяло да се премахва и да се подобряват условията на труда.

Като енергетик не мога да не споделя радостта си от големия успех на нашата енергетика с внедряването на новата технологична линия за изгаряне на нискокалорични въглища на ТЕЦ „Марица-изток 3“. В новата технологична схема има оригинални творчески решения. С новото технологично решение, което е голямо научно-техническо постижение при проектирането и изграждането на ТЕЦ „Марица-изток 3“, отпада необходимостта от сушилен завод, намалиха се капиталните вложения, снижава се специфичният разход на гориво, икономисва се производствен персонал. Съвсем заслужено колективът с ръководител член-кореспондент проф. инж. Никола Тодориев бе удостоен с Димитровска награда през тази година. Ние, енергетиците, изпитваме истинска гордост за българския опит при изгарянето на нискокачествени горива.

Като енергетик и по поръчение на моите избиратели — димитровградските миньори и енергетици, искам да поставя на вниманието на Министерството на енергетиката някои нерешени проблеми.

Първо, сериозно сме обезпокоени от изключително тежкото състояние на ТЕЦ „Марица-3“, технологично свързана със Стопанския химически комбинат, Комбината за преработка на полиестерна коприна, консервния завод „Раковски“, машиностроителния завод „Клокотница“ и др. Тези предприятия дават над 60 на сто от промишлената продукция на

Димитровград и 30 на сто от общата промишлена продукция на окръга. Топлоелектрическата централа „Марица-3“ е една от първите електроцентрали в нашата страна, изградена със съветско оборудване и с участието на съветски специалисти. Беше време, когато ние се гордеехме, че нашата централа е най-голямата в страната, беше време, когато централата достигаше над 9500 часа използваемост на инсталираните мощности; беше време, когато централата бе ковачница на кадри за енергетиката. Но всичко остана в миналото. Какво е сега ТЕЦ „Марица-3“? — Централа с инсталирана мощност 17 мвт, работещи на 40—50, максимум до 60 на сто от своята мощност, смущаваща работата на предприятията, които посочих по-горе, и централа, която се споменава само когато трябва да се посочи отрицателен пример. Къде са причините? Министерството на енергетиката е съсредоточило вниманието си към големите централи. И това е правилно. Но не бива да остава без внимание и ТЕЦ „Марица-3“. Тук са необходими генерални конструктивни решения за коренно подобряване състоянието на централата, а оттук и работата на останалите предприятия, свързани с нея. За осмата петилетка, доколкото ми е известно, не се предвиждат да станат съществени изменения в работата на централата.

Вторият въпрос, който искам да поставя на вниманието не само на Министерството на енергетиката, а и на други органи, това е въпросът за централизираното топлоснабдяване. В доклада добре са очертани предимствата му, но все още не се изгражда с необходимите темпове. На топлофикационните обекти не се гледа с необходимата загриженост от страна както на Държавния комитет за планиране, така и на Министерството на енергетиката и окръжните народни съвети.

Налице е диспропорция между капацитетните възможности на топлоизточниците и нуждите, т. е. жилищният фонд далеч изпреварва строителството на нови и разширението на действащите топлоизточници. Само в Димитровград, който е нов град, а по същество това се отнася и за всички останали градове в нашата страна, над 80 на сто от жилищата имат вградени вътрешни инсталации за централно отопление. В Димитровград 35—40 на сто от жилищата са на миньори и енергетици или са на членове на техните семейства. Има топлоцентрала, а изгледи за топлофициране на града все още няма. Получава се на практика така, че ние строим жилищата с вътрешна топлофикационна мрежа (която корозира, докато се изгради топлоснабдяването), без комини в стаите и искаме гражданите да ограничават ползването на електроенергия за битови нужди през върховите моменти. Как да се реши този въпрос?

Най-верният, най-икономичният и най-екологичният път е централизираното топлоснабдяване на базата на комбинираното производство на електро- и топлоенергия. Вторият път е да се увеличи производството на акумулиращи печки и наред с това да се заменят еднотарифните електромери с двойнотарифни. И третият път е производството на отоплителни и кухненски печки на твърдо гориво.

Разбира се, за да стане всичко това, са необходими както средства, така и време. Дотогава трябва да се води широка разяснителна работа за възможно оптималното използване на електроенергия, за което трябва да се впрегнат усилията на всички. За успешното изпълнение на призива за икономия на електроенергия и горива в окръга се разгръна и се разгръща широка разяснителна работа в предприятията и по кварталите по местоживеене. Резултати има, но има и още много резерви в това отношение.

Другарки и другари, миньорите и енергетиците винаги са били в челните редици на българската работническа класа. Искане ми се да изразя своята увереност, че в чест на Дванадесетия конгрес на партията те с достойни трудови дела и традиции ще участвуват с твърда последователност и идейна убеденост в изпълнението на икономическата програма на нашата партия за обновление, социален прогрес и възход.

Споделям проекта за решение, предложен на народните представители, и ще гласувам за него.

Председателстващ Николай Георгиев: Има думата за изказване народният представител Димитър Дачев.

Димитър Дачев: Уважаеми другарки и другари народни представители! Присъединявам се към казаното вече, че с голямо внимание изслушахме отчета на министъра на енергетиката др. Никола Тодориев за състоянието, количествените и качествените изменения и перспективите в развитието на родната ни енергетика. Чувство на задоволство и гордост предизвикват цифрите и фактите, нареждащи Народна република България в редиците на страните с развита съвременна енергийна база. Динамичният растеж на енергетиката в бедната на природни ресурси България стана възможен благодарение животворната априлска линия на партията и далновидната дръзновеност на нейния неуморен творец — другаря Тодор Живков.

В изпълнение решенията на партийните конгреси и указанията на др. Живков работниците, инженерите и техниците на Националния енергиен комплекс, с братската помощ и сътрудничество на Съветския съюз създадоха атомната

енергетика на страната, осигуриха ефективното използване на нискокалорийните и нискокачествени наши горива, построиха хидроенергийни каскади за комплексното оползотворяване на водите и на тази основа постигнаха значителни успехи в енергийното обслужване на народното стопанство и населението.

Осъществените през годините на седмата петилетка изпреварващи темпове в развитието на енергетиката по безспорен начин потвърждават правилността на партийната стратегия, върху чиято основа ще се извършва и по-нататъшното разширяване на енергийната база. На фона на големите постижения още по-ясно изпъкват допусканията слабости и недостатъци в енергоснабдяването на някои предприятия, райони и населени места, в ремонта и поддържането на електро- и топлофикационните мрежи и съоръжения, за отстраняването на които Министерството на енергетиката следва да вземе допълнителни ефикасни мерки.

Независимо от постигнатите значителни успехи в изпълнение на решенията на Единадесетия конгрес и на Националната партийна конференция все още и от производителите, и от потребителите не се използват огромните резерви за рационалното и ефективно изразходване на енергоресурсите, за повсеместни икономии на горива и енергия, за пълното оползотворяване на вторичните енергоресурси.

Другарки и другари народни представители! Ефективно развитие на отраслите и дейностите от системата на Министерството на металургията и минералните ресурси е непосредствено свързано с развитието на енергетиката. Миннодобивната и металургична промишленост е един от най-големите консуматори на енергия. На нея се пада 21 на сто от енергопотреблението в промишлеността. Само през 1979 г. са изразходвани 3 милиарда и 950 милиона квтч електроенергия, 738 хил. тона енергийни въглища, 1 милион и 200 хиляди тона кокс, 450 хиляди тона течни горива и над 520 милиона кубически метра газ. През същата година в черната металургия са употребени горива и енергия за над 250 милиона лева, които формират 28,1 на сто от разходите на 100 лева стокова продукция. Това обстоятелство предопределя голямата важност на задачите по икономичното и ефективно използване на енергоресурсите при добива, обогатяването и металургията на черните и цветни метали, при производството на нерудни минерални суровини и скалооблицовъчни материали.

През седмата петилетка, в съответствие с изискванията на Единадесетия конгрес и на Националната партийна конференция, успешно се реализират мероприятията от разработената програма за ефективно използване на енергийните ресурси в отраслите на министерството. В резултат енерго-

поглъщаемостта непрекъснато намалява. Докато през последната година на шестата петилетка 100 лева стокова продукция се произвеждаше със 117,97 гига джаули, то през 1979 г. тя е произведена със 102,81 гига джаули, или енергоемкостта е снижена с 11,38 на сто. През деветте месеца на настоящата година от намаления разход на електроенергия, природен газ и течни горива са направени икономии за над 12 млн. лева.

Въпреки реализираните ежегодни снижения в разходите на горива и енергия от подразделенията на Министерството на металургията и минералните ресурси, постигнатото е далеч от изискванията на Националната партийна конференция и от нивото на най-добрите световни постижения. Високата енергоемкост на произвежданата продукция е особено тревожен проблем. Разходите на енергия при производството на един тон чугун, стомана, олово и други са далеч по-високи от най-добрите световни постижения. Проверките показват, че в редица случаи се допускат отстъпления и от най-добрите собствени постижения, като се преразходва кокс, мазут, дизелово гориво и други. Вторичните енергоресурси се използват едва 10—15 на сто.

През осмата и деветата петилетка се предвижда значителен количествен и качествен растеж в производството на черни и цветни метали, на нерудни минерални суровини и скалооблицовъчни материали, необходими за развитието на решаващите за нашата икономика отрасли като машиностроенето, електрониката и електротехниката, строителството, транспорта, което ще доведе до увеличаване потреблението на горива и енергия.

Отчитайки необходимостта от принципно ново отношение към енергоресурсите, инженерите и специалистите от системата на Министерството на металургията и минералните ресурси смятат за една от основните си задачи чрез използване на резултатите от научно-техническата революция да намаляват непрекъснато специфичните разходи на горива и енергия във всяко производство. Значителни резерви за снижаване на енергийните разходи има в по-нататъшното усъвършенстване на социалистическата организация на труда, в по-нататъшното подобряване на използването на средствата на труда, предметите на труда, на живия труд.

На тази основа са разработени програмите за рационалното оползотворяване на енергоресурсите за осмата петилетка и до 2000-та година. На първо място са поставени проблемите за намаляване на разхода на първичните енергоресурси чрез внедряването на принципно нови технологии с ниски енергийни разходи. В изграждащия се Електростоманодобивен цех на стопанския металургичен комбинат „Ленин“ и новите мощности за качествени стомани ще се осъ-

ществи непрекъснатото разливане на стоманата, с което разходът на електроенергия ще се снижи с 12 квтч на тон стомана. В медодобивното производство ще се изградят мощности с използването на принципно нова автогенна технология, при което годишно ще се икономисват над 150 милиона квтч електроенергия. В цинковото производство и при обработката на цветни метали ще се усвоят нови процеси, с които ще се икономисват по 15 милиона квтч електроенергия и по 1000 тона кокс и мазут годишно.

Важно място заемат мероприятията, насочени към оползотворяването на вторичните енергоресурси, отделяни при металургичните процеси. Правилно др. Тодориев посочи, че вследствие недооценяването им оползотворяването на вторичните енергоресурси досега е изключително недостатъчно.

Реконструкцията и модернизацията, извършвани понастоящем в металургията, осигуряват внедряването на сухогасене на кокса, по-пълното използване на домения, коксовия и конверторни газове, по-пълното оползотворяване топлината на отходящите газове и редица други. По съвкупност тези мероприятия дават възможност в периода до 1985 г. оползотворяването на отпадъчната топлина да се увеличи около два пъти, а до 1990 г. — 3,5 пъти.

Намаляването на разхода на горива и енергия ще се осъществява в условията на още по-голямото въздействие на новия икономически подход и новия икономически механизъм, чрез изменение на структурата на произвежданата продукция, заместването на дефицитните течни горива с местни въглища, усъвършенстване на нормативната база и създаването на научнообосновани диференцирани разходни норми за енергийни ресурси. Ще се повиши ефективността на изградените енергопреработващи и енергоползващи инсталации и съоръжения. Значително ще се издигне ролята на научноизследователската дейност в областта на ефективното използване на енергийните ресурси и намаляване на енергоемкостта на продукцията.

Другарки и другари! Изпреварващото и ефективното развитие на Националния енергиен комплекс, основаващо се върху максималното използване на местните енергийни суровини, ускореното изграждане на ядрените мощности и усвояването на нови енергийни източници е свързано с търсенето и доказването на нови запаси от твърди, течни, радиоактивни и други видове енергийни ресурси.

В тази насока с разработените и утвърдени от Съвета по енергийно-суровинните проблеми към Министерския съвет програми на Министерството на металургията и минералните ресурси се поставят отговорни задачи през осмата пети-

летка. Предвижда се значителен обем геоложки работи за търсене на нефт и газ. Особено внимание се обръща на проучването на Черноморския шелф с използването на най-съвременна техника и технология. Ще продължат научноизследователските и развойни работи за оползотворяването на нефтошистите, газификацията и втечняването на въглища. Ще се интензифицират още повече мероприятията за бързото усвояване на Добруджанското въглищно находище.

Предвижданото ускорено развитие на атомната енергетика налага пропорционално да се провежда модернизация, реконструкция и разширяване на мощностите на държавното стопанско обединение „Редки метали“, да се създадат необходимите запаси от руди и се предотврати зараждащата се диспропорция между суровинната база и атомно-енергийните мощности.

Пълното и по-ефективно задоволяване на енергийните потребности на страната изискват да бъдат решени и преодолені някои трудности, които са изложени в доклада на другаря Тодориев. Дотолкова, доколкото те засягат и Министерството на металургията и минералните ресурси, разрешете ми да се спра на някои от тях.

Първо. Необходимо е наистина да се решат въпросите по осигуряване на енергийното оборудване не само за новите мощности, но и за поддържането на действащите. С особена сила това важи и за енергийните и за утилизационните мощности в системата на нашето министерство. Надяваме се родното машиностроене, електрониката и електротехниката да усвоят производството на някои вносни съоръжения за ефективното използване на първичните и вторични енергоресурси.

Второ. Големите загуби на енергия и горива идват главно от лошото състояние на топлоенергийните агрегати и мрежи. Необходимо е с участието на всички заинтересовани ведомства Министерството на енергетиката да разработи и внесе в Министерския съвет предложение за осигуряване на редовно и квалифицирано извършване на ремонтите и поддръжката. Първа и най-неотложна задача за нас е своевременното организиране на капиталните ремонти на енергийните котли и реконструкцията им на твърдо гориво. Във връзка с това и в този смисъл предлагам да се допълни точка 6 на решението на Народното събрание.

Трето. Поставените за решаване редица социално-битови въпроси за миньорите се отнасят и за работещите миньори в системата на Министерството на металургията и минералните ресурси. Необходимо е компетентните органи да вземат бързо отношение към направените предложения, за да се спре процесът на изтичане и на без това недостигащата работна сила от миньодобивната промишленост.

Другарки и другари народни представители! Отчетът, който днес Народното събрание обсъжда, е изключително важен. От състоянието на енергетиката зависи цялостното икономическо развитие на страната. Решенията, които ще вземем сега, в края на последната година на седмата петилетка и в навечерието на Дванадесетия конгрес на Българската комунистическа партия, имат особен смисъл и значение. Съпричастността си в изпълнението на решенията на настоящата сесия Министерството на металургията и минералните ресурси ще осъществява чрез внедряване на техническия прогрес, чрез повсеместна интелектуализация на производството и чрез укрепване на трудовата и технологическа дисциплина.

Като одобрявам отчета на министъра на енергетиката, си позволявам да заявя, другарки и другари народни представители, че геолозите, миньорите и металурзите ще участват най-активно за повишаване ефективното използване на енергоресурсите на страната, за издигане равнището на производството по всички показатели. Единни и сплотени около Централния комитет на Българската комунистическа партия, те мобилизират всичките си сили за достойно посрещане на Дванадесетия конгрес на българските комунисти и 1300-годишния юбилей на нашата държава.

Благодаря за вниманието. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Николай Георгиев: Има думата за изказване народният представител Евгени Стефанов.

Евгени Стефанов: Другарки и другари народни представители! Въгледобивът е един от най-старите стопански отрасли в България. През целия период на буржоазно-капиталистическата власт въгледобивът се е развивал с твърде бавни темпове, за да достигне през 1943 г. едва 3,9 млн. т годишно производство. За ускорено развитие на въгледобива у нас може да се говори след 9 септември 1944 г. Народната власт и миньорите трябваше да се справят с изключително голямото изоставане и с тежкото състояние на минодобива. И те с чест се справиха. Сега Народна република България за 20 месеца добива толкова въглища, колкото буржоазно-фашистка България е добила от 1879 до 1944 г.

В годините на народната власт и особено след Априлския пленум грижите за облекчаване на миньорския труд чрез механизизиране на процесите, за здравеопазването, за социално-битовото обслужване, храненето, охраната на труда и др. непрекъснато се увеличават, за което ние, миньорите, сме много благодарни.

Другарки и другари народни представители! Сега въглицата играят решаваща роля за развитието на цялото народно стопанство. Като се има пред вид, че нуждите от мест-

ни въглища през осмата петилетка и до 2000-та година ще нарастват и техният дял в горивно-енергийния баланс на страната непрекъснато ще расте, то развитието на въгледобива следва да се осъществява с ускорени темпове, както това е предвидено в разработената програма за развитие на енергетиката и ефективното използване на енергийните ресурси. Съгласно тази програма ръстът на добива на въглища ще се постигне на базата на по-нататъшното натоварване на въведените в производство мощности, реконструкцията и модернизацията на съществуващите рудници, изграждането на нови и подобряването на социалистическата организация на производството, труда и управлението. За по-нататъшното задоволяване на постоянно нарастващите потребности от местни въглища се предвижда изграждането на крупни открити и подземни рудници в сега проучваните басейни — Елховския, Софийския и Добруджанския.

Постигането на тези огромни по обем и сложност цели изискват да се решат с предимство редица проблеми, без които развитието на въгледобива с бързи темпове е немислимо.

На първо място, трябва да се осигурят необходимите капитални вложения в следващите петилетки. Тук искам да подчертая, че ускореното и мащабно развитие на въгледобива ще се провежда при влошаващи се минно-геоложки условия (голяма дълбочина, сложна тектоника на терените, усложнена технология, голямо наличие на вода и повишени изисквания за опазване на природната среда, високи коефициенти на откривка и др.).

На второ място, също с предимство и срочно е необходимо да се осигури доставката и производството на железопътни вагони, включително и на такива за вътрешно ползване, булдозери, верижни транспортъри, гумено-транспортни ленти, вентилатори, резервни части за тях и друга необходимата техника, без която е немислимо да се повишава производителността на труда. Трябва да се има пред вид, че сега повече от 60 на сто от наличните железопътни вагони, булдозери и други съоръжения са напълно амортизирани и физически износени. Това сериозно спъва ритмичността на нормалната работа в рудниците и пълното натоварване на останалата техника. Много често става промяна на заводите, които произвеждат минна техника, което е сериозна причина за незадоволителното качество на машините и съоръженията и за недостига им. Необходимо е да се определят точно заводите, които да усвоят и редовно снабдяват мините с необходимите машини и съоръжения и да не се изменя тяхната номенклатура.

На трето място са проблемите, свързани с транспорта на миньорите от населените места до предприятията и до ра-

ботните им места. Сега например в Перник, за да отиде работникът до рудника, той пристига с обществения транспорт до автогарата или железопътната гара, стои там приблизително един час, за да се композира нов автобус и чак тогава тръгва за рудника. За него това е загубено време, което може да използва за почивка и подготовка за работа. Подобно е положението и при напускане на работа. Така работното време на миньора, престоят и пътуването му от и до в къщи става около 12—13 часа. За да отидат до работните си места, миньорите изминават в подземни условия пеш от 3 до 6 км. Всичко това влияе отрицателно върху производителността на труда им. Това налага да се преразгледат условията за пътуване с обществения транспорт до предприятието, като се предвидят съответните предимства.

На четвърто място, заслужава да се преразгледат и по-добре решат социално-битовите и културните условия на миньорите. Преди всичко не се осигуряват достатъчно жилища за новопостъпващите. Така например стопанският минно-енергичен комбинат „Г. Димитров“ — Перник, през последните 10—15 години едва задоволява нуждите на отчуждените жилища поради минни работи и почти не се раздават апартаменти на новопостъпващите миньори. За стопанския минно-енергичен комбинат „Бобов дол“ не достигат апартаментите в гр. Бобов дол, а предвиденото строителство на жилища за миньорите в гр. Кюстендил и гр. Станке Димитров също не се изпълнява. Такова е положението и в останалите стопански минно-енергийни комбинати. Сега при нас идват желаещи да постъпят на работа, но поради липса на жилища се отказват. Жилищният проблем е жизнено необходим за миньорите и през осмата петилетка той трябва да се реши с предимство.

Необходимо е миньорите да получат предимство и при получаване на ведомствени заеми за жилищно строителство без първоначална вноска с лихва до 2 на сто. Трябва да се задължат окръжните народни съвети да осигуряват с предимство петна и строителни материали за индивидуално и кооперативно жилищно строителство на миньорите.

Сегашната система на заплащане на труда не отговаря на условията, при които работят миньорите, поради природната даденост на нашите въглищни находища. Необходимо е системата на заплащане да гарантира по-голяма заинтересованост на миньорите; да се приложи по-гъвкава система на работната заплата в условията на бригадната организация на труда и стопанската сметка; особени грижи да се положат за усъвършенстване на нормирането на труда. Нормата за изработка да стане като първа мярка на контрол и отчет за трудово участие в бригадата, като съставът на бригадата се определя от самия колектив. Само тогава по-

вият икономически механизъм може да прояви своята ефективност в конкретните условия на възгледобива.

С приложението на постановление № 19 на Министерския съвет от 18 април 1980 г., с което се реши да се дават безвъзмездно по 2000 лв. на работниците, постъпващи в подземните рудници, и по 1500 лв. на работниците, постъпващи в открити рудници, се внесе негодувание сред постоянните и дългогодишни работници. Те не възприемат добре новодошлите, като ги наричат двехилядници. Разбирам нуждата от излизане на постановлението, но този въпрос можеше да се реши по друг начин, по-приемлив и да се отнася за всички работещи, а не само за онези, които редуват предприятията и са без професия и без свои колективи. Нужно е преразглеждане на този въпрос не само за миньорите, но и за останалите отрасли, като постоянно се подобрява заплащането на основата на произведената продукция.

В годините на народната власт бе извършено много за почивното дело на миньорите. В Кюстендил, Баня, Хисаря, Вършец бяха построени прекрасни домове за лечение, които се поддържаха от правителството, Централния съвет на Българските професионални съюзи, министерството и предприятията. Тогава миньорите имаха по-голяма възможност за почивка и за тях се полагаха по-големи грижи за лечение и храна. Необходимо е да се подобри организацията на почивката за миньорите — тя да отговаря на потребностите за укрепване и поддържане на тяхната работоспособност на необходимото равнище, като се определят станции само за миньорите.

Повече грижи и отговорност е нужно от страна на работниците в сферата на търговията за пълното приложение на 5-то постановление на Министерския съвет от 1977 г. за безплатната храна на подземните миньори. Утвърждаващото се еднообразие в доставката на продукти за комплектуване на менюто създава недоволство и част от миньорите се отказват от тази еднообразна храна, тя не се консумира и се разхищава. Необходимо е да се осигури специално снабдяване за безплатната храна на миньорите.

В нова светлина трябва да се решат и проблемите на работническото здравеопазване. На всички е известно, че с обединяването на работническите и окръжните болници се целеше подобряване на здравеопазването. Но на практика се получи влошаване — не се реализираха замислите на обединението, не се достави необходимата апаратура, не се усъвършенствува организацията на обслужването. Сега например един работник, за да мине на преглед в окръжна работническа болница, няма да му стигне свободното време. Затова работникът подценява профилактичния преглед и отива на лечение, когато е принуден да остане на легло. В усло-

вията на болничното лечение той е поставен на равни условия с хронично болните хора (баби и старци). Повече от наложително е създаването и отделянето на поделения в окръжните болници за лечение и преглед на работници.

Работното време на миньорите в условията на 5-то постановление на Министерския съвет не отговаря на техните потребности. Подземните работници, които губят най-много време, сега вместо 40-часова работна седмица — така, както беше до излизане на постановлението, работят 42 часа и половина, или по 8 часа и половина дневно. Това означава, че работните им дни в месеца при петдневна работна седмица се увеличават с над един ден. Това не се възприема и затова ръководствата на предприятията правят удържки от заплатата за половин час от работното им време на ден. Може би по пътя на усъвършенствуване организацията на труда е целесъобразно за миньорите, работещи на три смени, да се коригира работното време в рамките на 40 часа за седмица, както беше преди излизането на постановлението.

Условията в Пернишкия басейн не се отличават от условията на работа в останалите басейни, но работниците не получават допълнително трудово възнаграждение за утежнени трудови условия. Това води до текучество на квалифицирана работна сила в комбината и този въпрос трябва да се преразгледа.

Възползвам се от предоставената ми възможност да поставя въпроса за включването в плана на осмата петилетка на строителство на Дом на културата в най-стария и най-голям миньорски гр. Перник. Тази необходимост е повече от необходима и ние имаме готовност с доброволен труд да ускори неговото изграждане.

Другарки и другари народни представители! Смятам, че ролята на миньорите е била и ще бъде огромна и без тяхното активно участие изпълнението на задачите, предвидени в програмата за развитие на енергетиката, и ефективното оползотворяване на твърдите енергоресурси с бързи темпове не би било възможно. В това отношение е необходимо да се отделят повече грижи за утвърждаването и издигането на престижа на миньорската професия. Вярно е, че първият професионален празник, определен от правителството, беше за миньорите. Но се забелязва напоследък известно подценяване на доблестния миньорски труд от страна на средствата за масова информация, не се подчертават достатъчно ролята и престижът на миньорската професия.

Предлагам Указът за духовното стимулиране да бъде преразгледан и се предвидят по-големи стимули за работещите тежък физически труд. През последните години трудовите отличия, ордени и медали не носят никакъв ма-

тернален стимул, остава само моралният, но поради това, че грамотните хора, които учат работниците на морал и култура, получават предимно и много повече отличия с материална подкрепа, то останалите отличия губят своята морална стойност.

Поставените въпроси в моето изложение, надявам се, ще бъдат взети пред вид от съответните компетентни органи и ще получат нужната доработка и решение, особено сега, когато се изготвя планът за социално-икономическото развитие на страната за следващата петилетка. По-доброто решаване на тези проблеми ще способствува за утвърждаването на миньорската професия в целокупния общественно-политически и стопански живот на нашата страна, за успешното решаване на задачите, които ще постави Дванадесетият конгрес на партията.

Накрая искам да уверя Централния комитет на партията, че миньорите няма да пожелаят сили, време и труд и ще изпълнят с чест задачите, които ще постави Дванадесетият конгрес на нашата славна Българска комунистическа партия.

Благодаря за вниманието. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Николай Георгиев: Другарки и другари народни представители! Работата на днешното наше заседание приключи. Преди да закрия заседанието, ще направя няколко съобщения.

Първо, веднага след днешното заседание на Народното събрание ще се проведе заседание на Законодателната комисия с участието на ръководството на Комисията по духовните ценности и на работна група на същата комисия за разглеждане на направените предложения по законопроектите. Заседанието ще се проведе в западната зала на първия етаж.

Второ, след днешното заседание на Народното събрание ще се проведе кратко заседание на Комисията по общественно-икономическото развитие. Моля в това заседание да участвуват и изказалите се тук оратори по отчета на министъра на енергетиката. Заседанието ще се състои в източната зала на първия етаж.

Утре нашата работа ще продължи в 8 часа и 30 минути. Закривам заседанието.

(Закрито в 19 ч.)

Председател: д-р Вл. Бонев
Заместник-председател: Н. Георгиев